

STATEN, KAPITALET ELLER MEDBORGAREN

– vem finansierar civilsamhället?

2025

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord.....	2
Introduktion och slutsatser.....	3
1. Civilsamhällets förutsättningar	7
1.1 Samhällsekonomi.....	9
1.2 Demografin.....	10
1.3 Politiska förändringar.....	14
2. Civilsamhällets utveckling	17
2.1 Civilsamhällets storlek.....	18
2.2 Civilsamhällets övergripande finanser.....	20
2.3 Ledarnas syn på framtiden	23
3. Civilsamhällets finansiärer.....	27
3.1 Staten.....	29
3.1.1 Kommuner och regioner	30
3.1.2 Jönköpings kommun – Ett exempel på hur finansieringen kan se ut.....	33
3.2 Kapitalet.....	33
3.2.1 Förväntningar på näringslivet.....	33
3.2.3 Näringslivet som givare	35
3.2.2 Näringslivet som sponsor	36
3.3 Medborgaren.....	38
3.3.1 Medborgaren och det ideella arbetet	38
3.3.2 Medborgaren som medlem.....	42
3.3.3 Medborgaren som givare	44
Om rapporten	47
Kontakt.....	48

Förord

Detta är den elfte rapporten om förutsättningarna för civilsamhällets finansiering. En rapport som framför allt syftar till att ge organisationer och aktörer inom civilsamhället underlag för att fatta strategiska beslut utifrån kunskap om nuläget och insikter om vad som kan hända framåt. Men vi vill också att rapporten ska vara till hjälp för beslutsfattare och politiker att på ett enkelt sätt hitta statistik och få insikter om civilsamhället för att forma en politik som främjar ett robust och myllrande civilsamhälle.

För att rapporten i högre grad både ska spegla den bredd av organisationer som utgör civilsamhället och vara till nytta för dem, har vi i år samlat en bred konstellation av paraplyorganisationer för att gemensamt producera rapporten. Tack vare nya perspektiv och tillgång till andra datakällor har vi i årets version bland annat gått mer på djupet i den kommunala finansieringen av ideella organisationer. Det finns fler perspektiv att spegla och mer statistik att sammanställa, så årets rapport är ett första steg mot en än mer gedigen bild av finansieringen av civilsamhället. Ambitionen med samarbetet är också att få bredare spridning av kunskapen nationellt, regionalt och lokalt, och därför kommer innehållet finnas tillgängligt i andra former digitalt.

Avslutningsvis vill jag rikta ett stort tack till arbetsgruppen med Christine Cars-Ingels PRO, Anna Snell Volontärbyrå, Daniela von Polgar och Anna Livion Ingvarsson Ideell Kulturallians, Diana Ghinea Coompanion, Erik Sjöstrand Ideell Arena, Felicia Ottosson Forum, Olle Möller Sveriges Föreningar, Patrik Schröder Fremia, Åsa Thomasson Concord och Stefan Einarsson, Handelshögskolan samt Mårten Palmefors och Johan Sverker som har lett arbetet och bearbetat underlag och material.

Vår förhoppning är att den här rapporten bidrar till att bygga upp kunskap om civilsamhället och dess förutsättningar men också att du som läser den blir inspirerad och får med dig nya infallsvinklar och insikter.

Stockholm i mars 2025

Charlotte Rydh
Giva Sverige

Introduktion och slutsatser

Civilsamhället i Sverige är långt ifrån en enhetlig sektor. Det består av en mångfald av organisationer med skilda ändamål, finansieringsformer och samhällsroller. Från det traditionella föreningslivet till stora stiftelser, från bostadsrättsföreningar till vägsamfälligheter, från a-kassor till idéburna högskolor – civilsamhället genomsyrar stora delar av samhället och spelar en avgörande roll för såväl individers vardag som för större samhällsstrukturer.

Det traditionella föreningslivet är kanske den mest synliga delen av civilsamhället. Här ryms idrottsklubbar, kulturföreningar, scoutkårer och intresseorganisationer som samlar medlemmar kring gemensamma intressen och engagemang. Många av dessa organisationer bygger på ideellt arbete och medlemsavgifter, men de kan också ha offentligt stöd eller samarbeten med företag och andra aktörer.

Utanför den ideella föreningsformen finns dock en rad andra organisationsformer som utgör en stor del av civilsamhället, men som kanske sällan ses som dess kärna. Stiftelser är en central del av den ideella sektorn, ofta med betydande ekonomiska resurser och långsiktiga ändamål. De kan finansiera forskning, stödja sociala insatser eller bidra till kulturlivets utveckling. Trots att de ofta verkar i bakgrunden har stiftelser en avgörande roll i civilsamhällets finansieringsstruktur, där vissa fungerar som långsiktiga kapitalförvaltare och andra som aktiva bidragsgivare till olika samhällsinitiativ.

Även på det lokala planet finns organisationer som spelar en viktig roll för samhällsfunktioner men som sällan kopplas till civilsamhället i en bredare diskussion. Bostadsrättsföreningar och vägsamfälligheter är exempel på organisationer där människor går samman för att gemensamt hantera och finansiera boende och infrastruktur. Medlemskapet är i dessa fall direkt knutet till ens boendesituation, och även om de inte drivs av ideella syften i traditionell mening är de en del av den kollektiva organisering som präglar civilsamhället.

A-kassorna är en viktig samhällsfunktion som vi inte alltid tänker på som en del av civilsamhället. De fyller en funktion som ligger i skärningspunkten mellan offentlig och ideell sektor – de är tätt kopplade till fackföreningarna och en central del av den svenska arbetsmarknadsmodellen. Deras roll i trygghetssystemet gör dem till en nyckelaktör i arbetslivet, där de genom försäkringar och ekonomiskt stöd bidrar till att minska riskerna för individer vid arbetslöshet.

Vid sidan av dessa traditionellt medlemsstyrda organisationer finns också idéburna aktörer inom produktion av välfärdstjänster och högre utbildning. Här finns såväl utförare av tjänster inom vård och omsorg och arbetsintegrerande kooperativ som skol- och förskoleverksamhet driven av föreningar, samt trossamfund. Denna del av civilsamhällets verksamhet bedrivs i

många olika associationsformer från aktiebolag och ekonomiska föreningar till stiftelser, ideella föreningar och trossamfund. På grund av den mångfald som utgör civilsamhället är den svår att fånga entydigt i ekonomisk statistik.

Civilsamhällets närvaro inom högskolesektorn är begränsad. Ett fåtal lärosäten drivs av stiftelser eller ideella föreningar snarare än av staten. Dessa aktörer bidrar till en pluralism inom utbildningssystemet och visar hur civilsamhället kan spela en roll även inom områden som annars domineras av offentlig verksamhet.

Kort sagt utgör civilsamhället ett brett spektrum av organisationer som på olika sätt bidrar till att organisera, finansiera och utveckla samhället. Från de ideella och professionella krafterna i föreningsliv och stiftelser och de kollektivt förvaltade resurserna i bostadsrättsföreningar till den trygghet som a-kassorna erbjuder – civilsamhället är en sammanvävd helhet där olika delar fyller olika funktioner, men där de gemensamt utgör en central byggsten i det svenska samhället.

Denna bredd och variation gör civilsamhället till svårfångat när vi ska kartlägga och beskriva dess finansiering och förutsättningar. På en övergripande nivå syns det vara mycket stabila förutsättningar, men inom det kan förändrade förutsättningar och prioriteringar hos politiska beslutsfattare och allmänheten gynna vissa delar av civilsamhället medan andra får sämre förutsättningar.

Skilda förutsättningar

Det finns en allt större skillnad i förutsättningarna för civilsamhället mellan storstäder och mindre orter. En skillnad gäller demografiska förutsättningar med en krympande befolkning med högre medelålder i mindre orter, medan framför allt storstadsområdena ser en växande befolkning. En annan skillnad syns i att kommuner som är större städer tycks öka sin finansiering av civilsamhället mer än vad mindre orter gör.

Detta gör att lokala föreningar inom ett och samma förbund i ökande grad kommer att arbeta i olika vardagsverkligheter. Beroende på hur stadgar är utformade kan nuvarande och kommande demografiska förändringar påverka hur makt, och kanske resurser, fördelas inom nationella organisationer.

Inflation spelar roll

För första gången sedan dessa rapporter började publiceras syns en påverkan av inflationen på finansieringen. Eftersom det sällan finns någon indexuppräknings av offentliga bidrag, innebär det att värdet på bidragen minskar. Inflationen gör att det blir allt viktigare att regelmässigt be om högre medlemsavgifter, större gåvor och att fleråriga samarbetsavtal innehåller klausuler som väger in inflationen.

Ökad politisk risk

Tidigare gällande konsensus kring principer för hur offentliga medel ska fördelas till civilsamhället håller på att luckras upp. De senaste åren har såväl fredsorganisationer och organisationer som organiseras på etnisk grund fått indragna statsbidrag samtidigt som konsumentorganisationer och studieförbund fått kraftigt minskade bidrag. Modellen för bistånd via civilsamhället har lagts om helt. Det finns en tydlig politisk agenda bakom dessa förändringar.

Samtidigt finns det nya satsningar från politiskt håll som innebär att resurser avsätts till civilsamhällets organisationer. Dessa satsningar är ofta kopplade till konkreta samhällsproblem som bland annat psykisk ohälsa och försvar.

Det tycks som om den relativa konsensus kring stödet till civilsamhället som rått oavsett vilka partier som sitter i regeringen håller på att brytas upp. Det kan innebära att beslut om vilka typer av verksamheter och organisationer som ska prioriteras kommer att variera mer över tid. Ett sätt att uttrycka detta är att säga att den politiska risken i offentlig finansiering sannolikt har ökat.

Det är viktigt att organisationer som vill värna sitt oberoende och förmåga att verka i olika politiska kontexter har tydliga strategier för bland annat sin finansiering. Alla finansiärer ställer krav och påverkar organisationer, genom att tänka strategiskt kan en organisation ta medvetna risker.

Omprioritering av offentliga resurser

Trenden att skatterna som andel av BNP minskar har fortsatt. Relativt sett har finansiella resurser flyttat från den offentliga till den privata sektorn. Trots det har relationerna mellan privat och offentlig finansiering av civilsamhället inte förändrats. Även om försörjningskvoten¹ ligger stabil de kommande åren finns det anledning att tro att de stora satsningar som nu görs på Sveriges försvarsförmåga kommer att ta en större andel av offentliga resurser den närmaste femårsperioden.

Den sammantagna kontexten för civilsamhällets organisationer med den offentliga finansieringen, den ökade politiska risken, tillsammans med det faktum att resurser hos hushåll och företag ökar, bör mana till eftertanke hos civilsamhällets organisationer. Organisationers finansieringsstrategier behöver ses över regelbundet, risker utvärderas och handlingsplaner göras. Det kräver en tydlig omprioritering för att förändra sin finansieringsmix och det tar ofta många år att åstadkomma en sådan förändring.

¹ Försörjningskvoten är ett mått som visar hur många personer det finns utanför den arbetsföra befolkningen jämfört med personer i arbetsför ålder (SCB).

Demografisk förändring

De senaste tio åren har präglats av en stark befolkningsökning i Sverige, främst driven av en stor nettomigration. Idag ser vi däremot en tydlig minskning av migrationen samtidigt som vi har en rekordlåg nativitet och minskade barn- och ungdomskullar under de kommande tio åren. Födelseöverskott kommer i stort sett bara att finnas i storstadslänen och en viss mindre befolkningstillväxt endast i storstäder och större städer.

Detta kommer att märkas för alla organisationer som har verksamhet för barn- och unga. Många offentliga bidragsmodeller använder barn- och unga som grund för fördelning, vilket kommer att påverka resursfördelning mellan och inom organisationer.

Färre gör mer

Oavsett om det handlar om ideellt arbete eller gåvogivande visar statistik från Marie Cederschiöld högskola och Giva Sverige att det finns en grupp högengagerade i befolkningen som på olika sätt bär upp civilsamhället, även om många arbetar ideellt och många ger. Detta ser sannolikt ut på olika sätt i olika organisationer. För en del kommer det att vara viktigt att identifiera och stödja sina högengagerade och samtidigt hitta arbetssätt som kan hantera den ökade viljan till engagemang och gåvogivande i akuta kriser. Det kommer behövas strategier för att fånga upp de tillfälligt engagerade och inkludera dem på nya sätt i organisationen.

1. Civilsamhällets förutsättningar

Samhällsekonomiska förändringar och demografiska skiften påverkar civilsamhällets verksamhet och finansiering. Under lång tid har hushållens disponibla inkomster ökat snabbare än både BNP och skatteintäkterna, vilket har lett till att en allt större andel av resurserna samlats i privata händer. Trots en historisk resursförskjutning till hushållen har de offentliga bidragens andel av civilsamhällets finansiering förblivit densamma.

Samtidigt står Sverige inför en demografisk förändring som på sikt omformar civilsamhällets förutsättningar. Befolkningstillväxten avtar, delvis till följd av minskad invandring och en sjunkande nativitet. Denna utveckling är dock ojämnt fördelad; medan storstadsområdena fortsätter att växa, främst genom inflyttning, upplever många mindre orter och landsbygdsområden fortsatt avfolkning. Framför allt i norra Sverige märks en pågående befolkningsminskning, vilket skapar en tudelning mellan expansiva regioner och krympande samhällen.

Dessa skillnader syns också i befolkningens åldersstruktur. I storstadsregionerna är befolkningen generellt yngre, medan landsbygdsområden och mindre orter har en högre medelålder. För civilsamhället innebär detta olika utmaningar: i växande städer ställs krav på att möta en yngre och mer rörlig befolkning, medan organisationer i kommuner på landsbygden behöver hantera en åldrande medlemsbas och potentiellt minskade resurser. Detta riskerar att skapa spänningar inom organisationer som verkar nationellt men möter radikalt skilda lokala förutsättningar. Finansieringsmöjligheterna skiljer sig också åt – i områden med växande befolkning finns större potential för medlemsintäkter och privat givande, medan civilsamhället i krympande orter riskerar att tappa både ideellt engagemang och ekonomiskt stöd.

Den politiska styrningen har också förändrats, med en tydlig förskjutning i stödstrukturen. Medan röstbärande organisationer, såsom konsument- och fredsorganisationer, har fått minskade anslag eller inga anslag alls, har stöd i större utsträckning riktats till organisationer med fokus på service och gemenskap. Ett exempel på detta är införandet av Fritidskortet, som främjar medverkan i verksamhet hos vissa typer av ideella organisationer, snarare än opinionsbildning och påverkan.

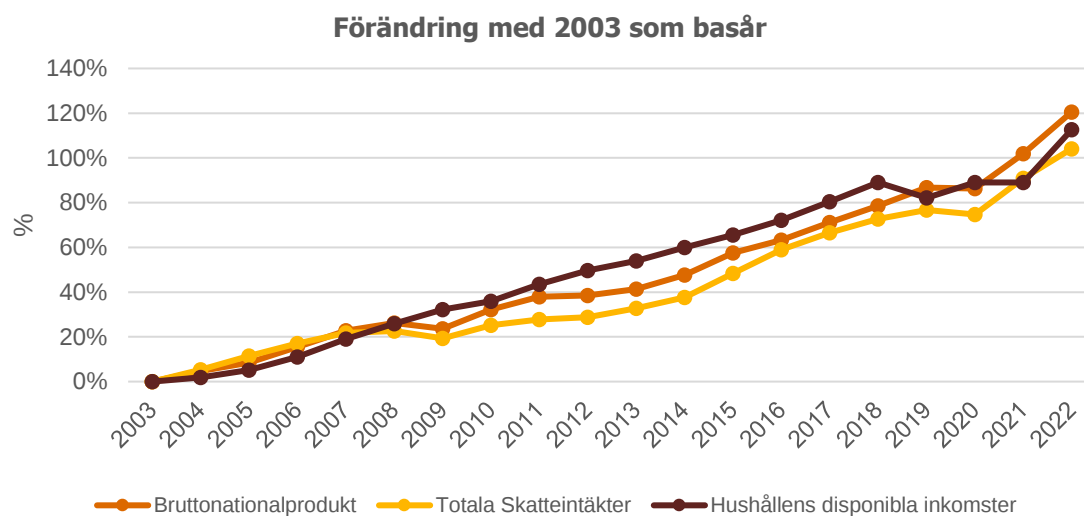
Denna utveckling väcker frågor om civilsamhällets roll och finansiering i framtiden. Om det finns en politisk ambition att minska den offentliga finansieringen och istället förlita sig på stöd

från allmänhet och näringsliv, hur ska detta fungera i kommuner där befolkningen minskar och företag lägger ner? Riskerar vi en utveckling där civilsamhällets styrka och förmåga att verka blir alltmer beroende av geografiska och ekonomiska faktorer, snarare än behov och engagemang?

Det står klart att civilsamhällets organisationer behöver navigera i ett förändrat landskap där demografiska skiften, ekonomiska förskjutningar och politiska prioriteringar påverkar verksamhetens långsiktiga förutsättningar.

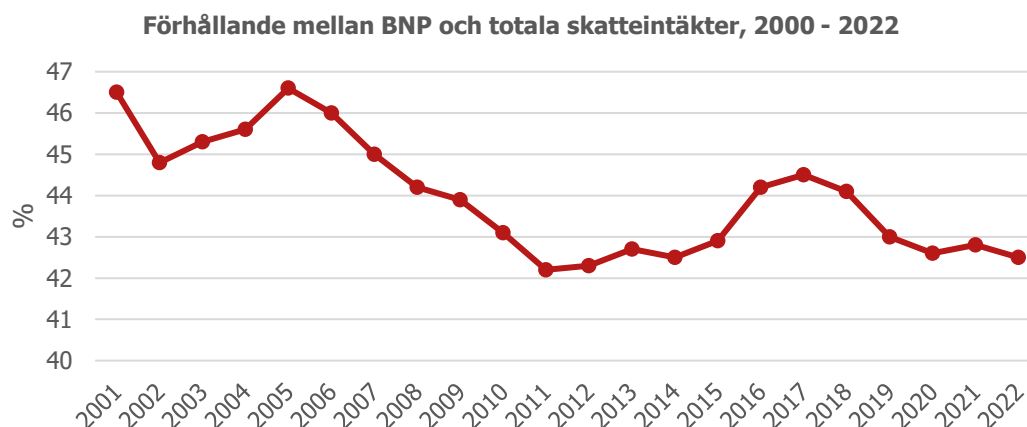
1.1 Samhällsekonomin

Både BNP, totala skatteintäkter och hushållens disponibla inkomster sköt fart efter pandemin fram till 2022. En stor begränsning i SCB:s data om är att den för dessa nyckeltal bara sträcker sig fram till 2022 och inte täcker lågkonjunkturen efter det. Som framgår av diagrammet nedan har utvecklingstakten för hushållens disponibla inkomster varit högre än BNP och skatteintäkter under perioden 2008–2018. Detta ledde till en relativ förflyttning av resurser till hushållen. Därefter har denna utveckling avstannat och kurvan för hushållen närmar sig kurvan för skatteintäkterna.

Figur 1. Källa: SCB 2025

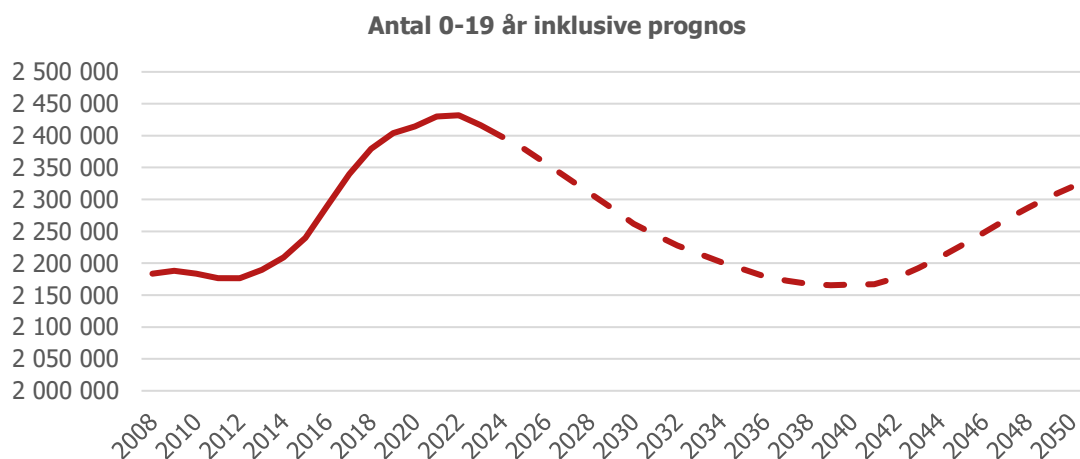
Förskjutningen av resurser från offentlig till privat sektor illustreras också av skattekvoten som visar på förhållandet mellan de totala skatteintäkterna och BNP. Som framgår av diagrammet nedan är skattekvoten trendmässigt sjunkande från början på 2000-talet.

Figur 2. Källa: Ekonomifakta 2025

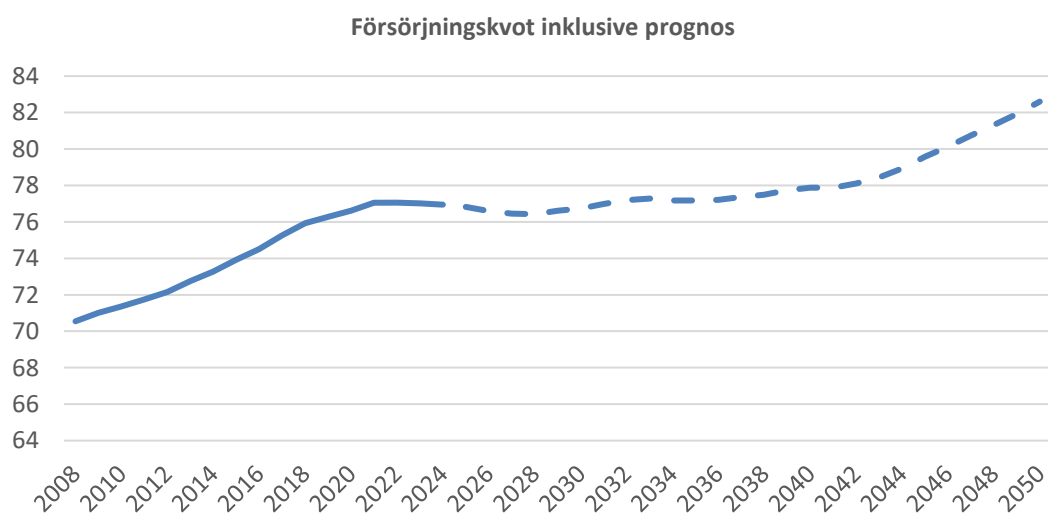
1.2 Demografin

Den så kallade försörjningskvoten, som är ett mått som jämför andelen av befolkningen i arbetsför ålder (20–64 år) med andelen som är yngre eller äldre än så. När försörjningskvoten ökar innebär det att färre personer ska försörja fler. I Sverige, liksom i stora delar av världen stiger den kvot som en följd av en åldrande befolkning.

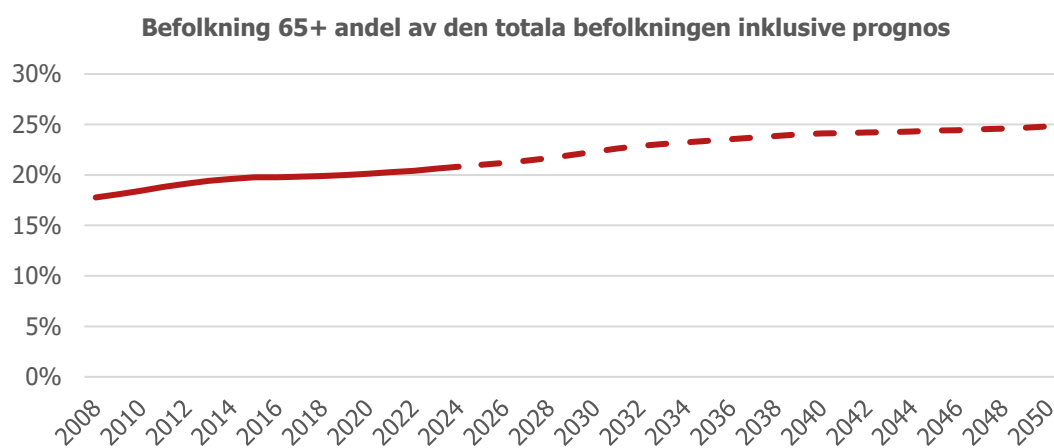
Figur 3. Källa: SCB 2025

Antalet unga kommer att minska i absoluta tal och som andel av befolkningen. Enligt SCB:s prognos kommer det att finnas ca 200 000 färre unga 2030 jämfört med idag. Enligt statistik från SCB har barnafödandet i förhållande till befolkningsmängden aldrig varit lägre i Sverige än vad det är nu. Det är ett faktum som redan märks, exempelvis med nedläggningar av skolor. För de av civilsamhällets verksamheter som vänder sig till barn och unga kommer detta faktum också att tydligt påverka förutsättningarna för verksamheten.

Figur 4. Källa: SCB 2025

Försörjningskvoten² som steg i början av 2010-talet, har de senaste åren planat ut. Med användande av SCB:s befolkningsprognos kommer den att ligga på dagens nivå och till och med sjunka något de kommande åren. Allt annat lika, borde detta minska trycket på de offentliga finanserna.

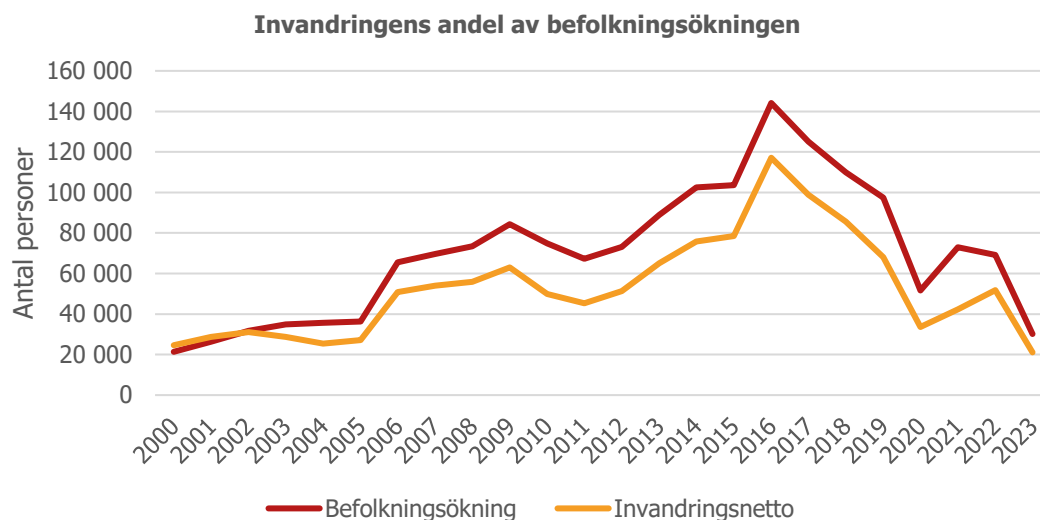
Figur 5. Källa: SCB 2025

Skillnaderna inom landet är stora även vad gäller försörjningskvoten. Ett 60-tal kommuner, nästan bara små kommuner generellt i glesbygd, har en försörjningskvot på över 100. Dvs antalet barn och äldre är fler än antalet personer i arbetsför ålder. Samtidigt har storstadskommunerna försörjningskvoter kring 60 eller lägre, det vill säga 40% lägre. Även om försörjningskvot är ett förenklat mått så ger det en bild av olika förutsättningar i olika delar av landet. Kommunsektorn har ett utjämningsystem för att kompensera för skillnader i förutsättningar. Något sådant finns inte för civilsamhällets organisationer.

Under hela 2000-talet har Sverige haft en befolkningsökning på nästan 20% eller drygt 1,7 miljoner människor. En stor del av denna utveckling hänger samman med en stor nettovinvandring. Enligt SCB:s befolkningsframskrivningar förväntas nettomigrationen vara drygt 30 000 personer om året den kommande 15-årsperioden, alltså betydligt lägre än de

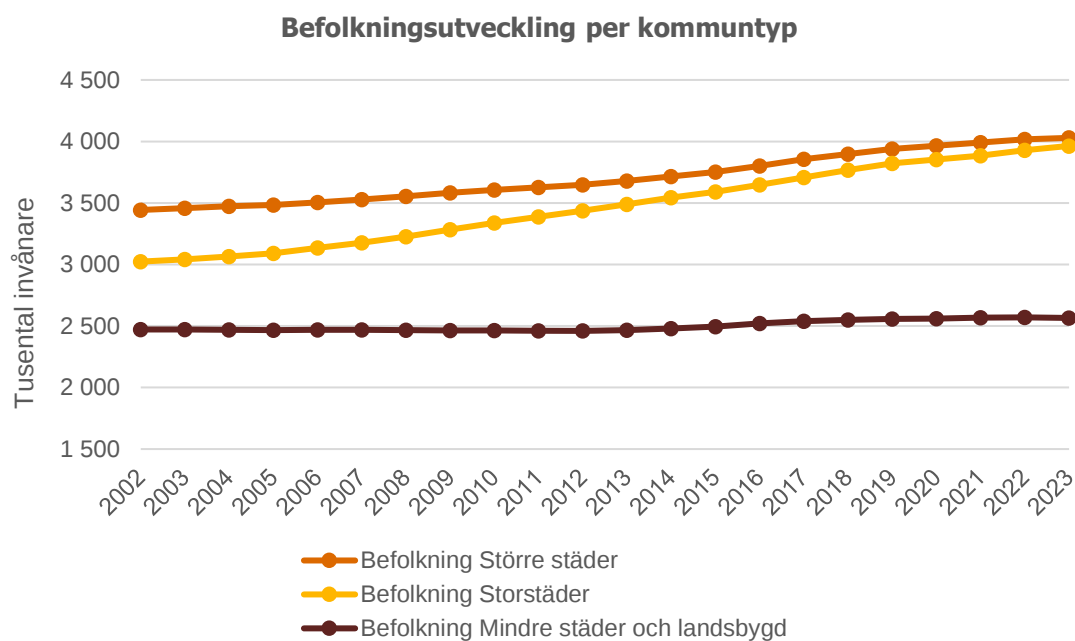
² Försörjningskvoten beräknas som summan av antalet personer utanför arbetskraften dividerat med antalet personer 20–64 år och därefter multiplicerat med 100.

senaste 15 åren.

Figur 6. Källa: SCB 2025

En annan demografisk faktor som påverkar möjligheten för många kommuner att investera är att fler och fler väljer att bosätta sig i storstadsområden medan befolkningsmängden i mindre städer och landsbygd har legat på samma nivåer de senaste tjugo åren.

Figur 7. Källa: SCB 2025

Den ojämna befolkningstillväxten tycks bestå och förstärkas under de kommande åren. Tabellen nedan visar framtida befolkningsutveckling på länsnivå. Som framgår har Stockholm-

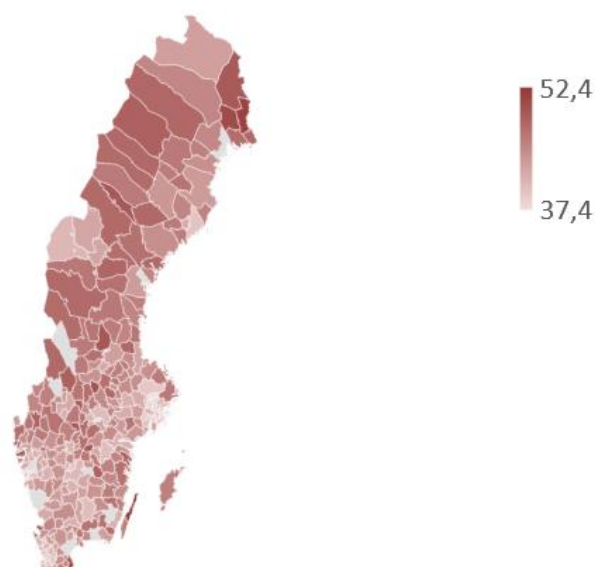
Uppsala-regionen den klart högsta tillväxten, medan 7 län som tillsammans upptar ca 60 % av Sveriges landyta har en negativ genomsnittlig befolkningstillväxt.

Av SCB:s befolkningsframskrivningar framkommer vidare att endast de tre storstadslänen och Uppsala län förväntas ha ett genomsnittligt födelseöverskott de kommande 15 åren. Att det är fler län än så som ändå visar en liten befolkningstillväxt beror på inrikes flyttning och att nettomigrationen bedöms vara positiv under perioden.

Tabell 1. Källa: SCB 2025

Län	Genomsnittlig befolkningstillväxt 2025–2040
Uppsala län	0,75%
Stockholms län	0,41%
Hallands län	0,40%
Skåne län	0,39%
Västra Götalands län	0,31%
Södermanlands län	0,23%
Västerbottens län	0,22%
Östergötlands län	0,20%
Västmanlands län	0,19%
Gotlands län	0,18%
Örebro län	0,18%
Jönköpings län	0,14%
Kronobergs län	0,13%
Jämtlands län	0,04%
Värmlands län	-0,06%
Kalmar län	-0,09%
Dalarnas län	-0,21%
Gävleborgs län	-0,22%
Blekinge län	-0,27%
Norrbottnens län	-0,36%
Västernorrlands län	-0,44%

Skillnaden i medelålder mellan olika kommuner är stor som framgår av kartan nedan. Generellt är medelåldern lägre i storstadsregioner och i övriga större städer. Detta påverkar civilsamhället på olika sätt dels direkt i form av olika förutsättningar för och behov av verksamhet, dels indirekt eftersom det påverkar kommunernas förutsättningar skatter och välfärdsproduktion.

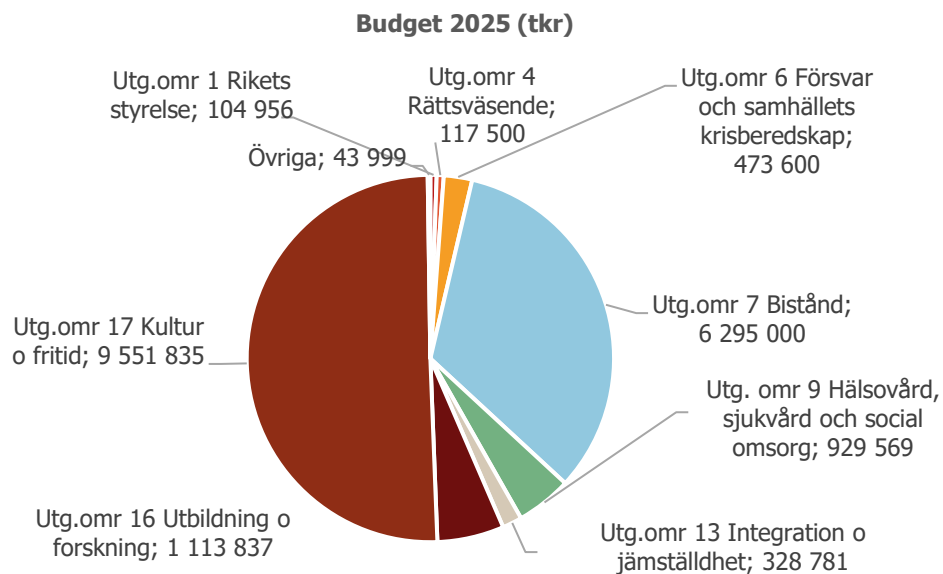
Figur 8. Källa: SCB 2025 (Gråa kommuner kan inte visualiseras i kartverktyget)

1.3 Politiska förändringar

Ett annat sätt att se på statens engagemang är att utgå från statsbudget och regleringsbrev. Till skillnad från data om transaktioner som vi redovisar senare i denna rapport, ger statsbudget och regleringsbrev en bild av den politiska viljan.

Fremia har under flera år på detaljnivå sammanställt data från regleringsbrev och därmed skapat unika tidsserier. Även om det finns osäkerhet kring vilka poster som ska anses höra till civilsamhället och även om dessa siffror inte direkt kan jämföras mot de transaktionssiffror som SCB rapporterar om så ger sammanställningen en möjlighet att jämföra utvecklingen av politisk vilja över tid.

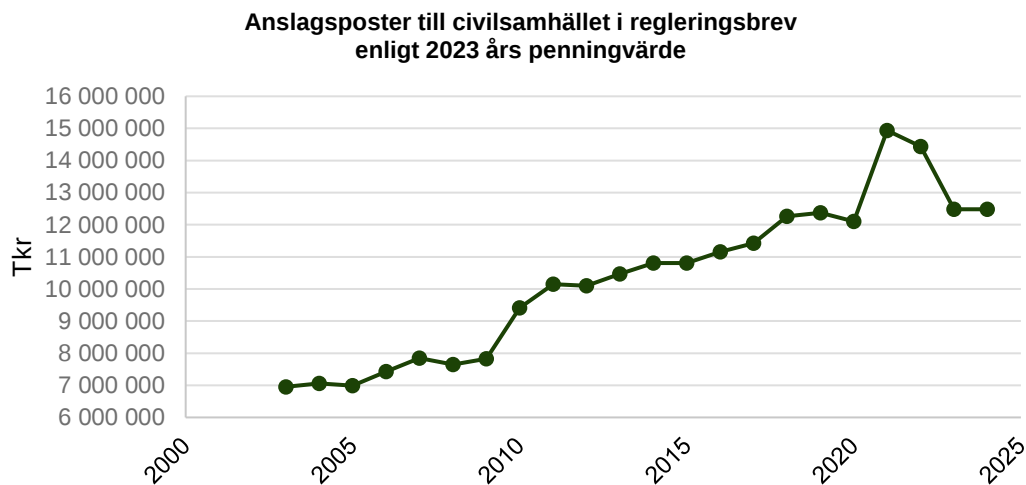
En tydlig bild av den politiska viljan är att civilsamhällets roll främst gäller kultur och fritid samt bistånd. I budgeten 2025 är 83% av det totala anslag som går till civilsamhället inom något av dessa två utgiftsområden. Kultur och fritid är i sig ett stort område som innefattar bland annat saker som stöd till scenkonst, hemslojd, konstnärer, idrott, film, folkbildning och samlingslokaler. Det kan vara stora variationer av stöd inom detta område som inte fångas av det sammanlagda utfallet.

Figur 9. Källa: Fremia, sammanställning av anslagsposter i regleringsbrev 2025

Detta förhållande är inte nytt, i 2014 års budget utgjorde dessa båda utgiftsområden hela 95% av stödet. Den förskjutning som skett är främst inom två områden, dels försvar och krisberedskap där stödet till frivilliga försvarsorganisationer nästan fördubblats sedan 2014, dels till hälsovård, sjukvård och social omsorg samt integration och jämställdhet där stödet ökat fyrfaldigt. Stödet till civilsamhället förändras således med den allmänna samhällsutvecklingen.

En annan bild på övergripande nivå är att stödet totalt sett till civilsamhället har ökat, även omräknat till fast penningvärde. I figuren nedan har vi inte räknat med biståndet, detta eftersom det till stor del används till verksamhet utanför Sverige. Kurvan representerar alltså resurser för verksamhet i landet.

Figur 10. Källa: Fremia, Sammanställning av anslagsposter exklusive bistånd (utgiftsområde 7) i regleringsbrev

Det har skett en förskjutning som innebär att stödet ökat inom områden där civilsamhället förväntas bidra till att lösa konkreta samhällsutmaningar, som försvarsförmåga och psykisk ohälsa, den är relativt liten men ändå tydlig.

Även om stödet i stort är stabilt, sker förändringar som påverkar organisationer inom civilsamhället på olika sätt. Förändringen innebär att vissa får bättre och andra sämre möjligheter för finansiering. Exempel på sådana förändringar är:

- Omstrukturering av civilsamhällesbiståndet som haft stor påverkan på organisationer i det svenska civilsamhället - även om ramen i sig inte ändrats har principer för fördelning ändrats. Anslaget för information och kommunikation om bistånd i Sverige, 160 mkr, har helt avskaffats
- Avskaffade bidrag till fredsorganisationer
- Stora nedskärningar i stödet till studieförbund - 500 miljoner kronor över tre år.
- Halvering av stödet till konsumentorganisationer
- Avskaffade bidrag till organisationer bildade på etnisk grund
- Beslut om Införande av ett fritidskort - 680 miljoner ska ge barn och unga möjlighet att delta i kultur, idrott, friluftsliv och föreningsliv.
- Psykisk hälsa och suicidprevention - fördubbling av verksamhetsbidraget 2025

Utöver dessa specifika förändringar av bidrag, finns också de generella förändringar kopplat till allmänna villkor, exempelvis i form av de nya demokrativillkor som tillämpas av MUCF och Allmänna arvsfonden med skrivningar som är svåra att vara emot, men som kan öppna för visst godtycke i bedömningen av organisationer.

2. Civilsamhällets utveckling

Civilsamhället i Sverige har en fortsatt dynamisk utveckling där antalet organisationer ökar snabbare än befolkningen, samtidigt som sammansättningen och förutsättningarna för dess finansiering förändras. Antalet anställda och antalet ekonomiskt aktiva organisationer har inte ökat i samma takt.

Civilsamhällesorganisationer organiserade kring bostäder växer kraftigt, drivet av en ökning i antal bostadsrättsföreningar. Dessa är inte något vi så ofta talar om i civilsamhälleskretsar, men bostadsrättsföreningar utgör ett sätt för människor att tillsammans och under eget ansvar lösa sitt behov av en bostad.

Ett annat stort område som berör många människor är rekreation och kultur. Här ser vi tydliga skillnader mellan idrottsrörelsen och kultursektorn. Inom idrotten ser vi en ökad professionalisering med fler anställda och en mindre tillväxt i antal organisationer. Kultursektorn däremot minskar i antal anställda, men ökar snabbare än idrotten i antal organisationer. Här tycks alltså andelen ideellt arbete öka.

Bilden av hur civilsamhället finansieras är stabil över tid, med 1/3 av resurserna från offentlig sektor, resten från privat. Vi har ännu inte fullständig statistik som visar hur de senaste årens inflation påverkat förutsättningarna. Men baserat på den statistik vi har förefaller det troligt att varken privat eller offentlig finansiering har ökat i reala termer under de senaste åren.

Kanske är det detta som speglas i den tydligt mer pessimistiska syn som ledarna inom civilsamhället uttrycker för civilsamhällets framtid. Även om det fortfarande finns en hög tilltro till den egna organisationens förmåga att finansiera sig, har vi inte sett en så här låg framtidstro sedan vi började undersöka detta hos ledarna inom sektorn.

Denna utveckling rymmer paradoxala inslag: å ena sidan ett ökande antal organisationer, å andra sidan en ökad osäkerhet om framtida finansieringsmöjligheter och en försämrad framtidstro hos sektorns ledare. Civilsamhället står därför inför en period av strategiska vägval – hur kan det fortsatta engagemanget bäst tas tillvara, hur kan en långsiktigt hållbar finansiering säkerställas, och hur ska sektorn positionera sig i förhållande till offentliga och privata finansiärer?

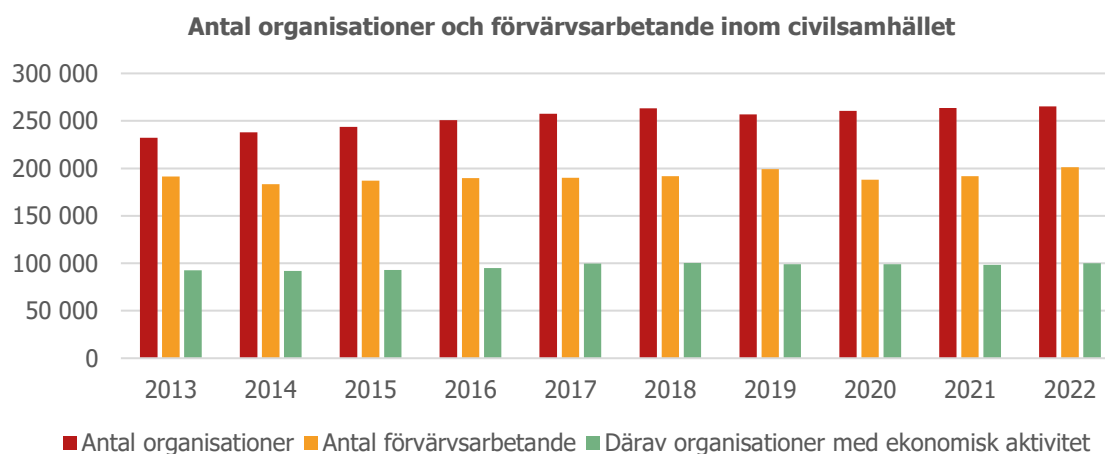
2.1 Civilsamhällets storlek

2022 fanns det 265 185 organisationer i det civila samhället (Det civila samhället 2022, SCB), Diagrammet nedan visar den övergripande utvecklingen för civilsamhällets storlek sedan 2013, där det framgår att antalet organisationer har ökat med 14%. Det är en något snabbare takt än befolkningsökningen som under samma period var ca 9%. Från det här perspektivet tycks civilsamhället vara livskraftigt.

Figur 11. Källa: SCB, Det civila samhället

Vad gäller organisationer med ekonomisk aktivitet växte dessa med 8% under perioden vilket är i paritet med befolkningsökningen.

Figur 12. Källa: SCB, Det civila samhället

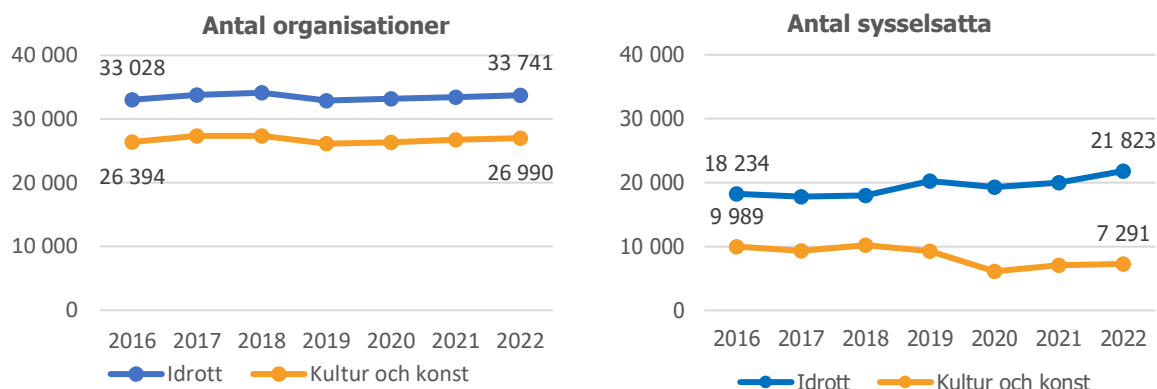
Genom att dela upp organisationerna utifrån ICNPO³ är det tydligt att en stor del av tillväxten av organisationer tillkommer inom bostäder, social och samhällelig utveckling, där bland annat bostadsrättsföreningar ingår. När det gäller de ekonomiskt aktiva organisationerna förklaras nästan hela ökningen 2013 - 2022 med ökningen av antalet bostadsrättsföreningar.

	Antal organisationer 2022	Förändring från 2013	Antal förvärvsarbete	Förändring från 2013
Bostäder, social och samhällelig utveckling	81968	25%	17 675	26%
Rekreation och kultur	67300	16%	31 246	-12%
Annan verksamhet	55700	5%	16 648	-18%
Opinionsbildning och politik	23516	11%	14 201	76%
Bransch- /yrkesorganisationer och fackföreningar	8739	24%	11 087	0%
Religiös verksamhet	8192	-7%	33 957	6%
Social trygghet	6975	63%	25 098	14%
Utbildning och forskning	5892	-20%	39 827	6%
Utdelande stiftelser och insamlade verksamheter	4015	-4%	2 890	12%
Miljö och djurskydd	2153	32%	1 316	17%
Hälsa	392	54%	4 294	-9%
Internationell verksamhet	343	-51%	2 819	20%

Figur 13. Källa: SCB 2025

Ett stort område är som framgår Rekreation och kultur. Det innefattar mycket av det vi skulle kunna benämna som civilsamhällets "gemenskapsuppdrag". Det är sinsemellan ganska olika verksamheter. När vi gör en uppdelning på undergrupperna idrott och kultur och konst ser vi en tydlig skillnad i utvecklingen. Antalet organisationer inom området kultur och konst har ökat lika mycket som antalet organisationer inom området idrott. Däremot har antalet anställda stigit med drygt 30% inom idrottsområdet, medan det sjunkit med drygt 25% inom kultur och konst.

³ ICNPO är en FN-standard för klassificering av organisationer inom civilsamhället vid framtagande av nationalräkenskaper.

Figur 14. Källa: SCB 2025

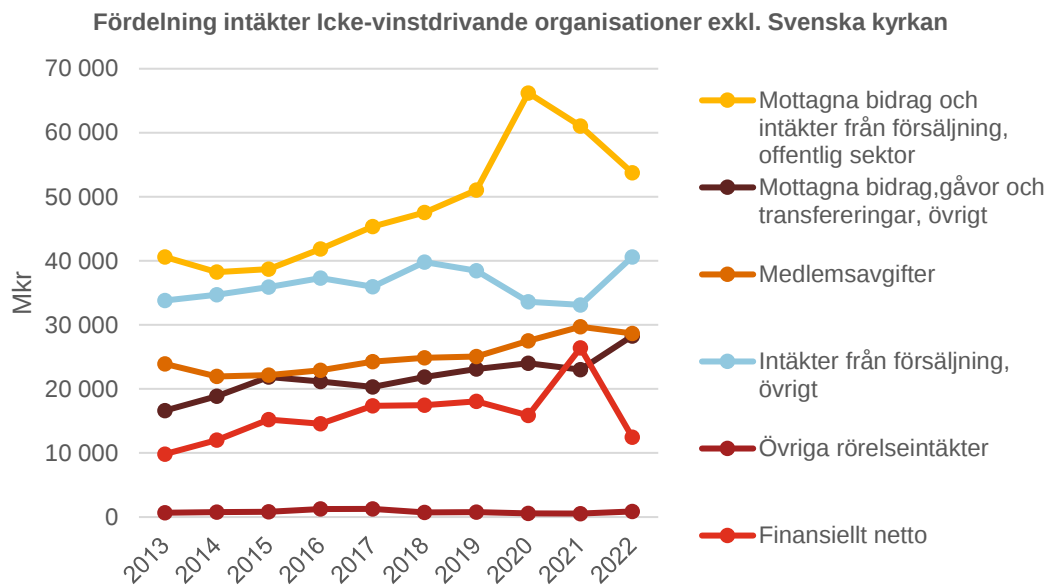
En sammanställning av utbetalade bidrag från kulturrådet 2013, 2018 och 2023 visar att summan av bidragen till ideella föreningar och stiftelser är ungefär 33% högre 2023 än 2013, vilket är i linje med hur mycket inflationen har stigit under samma period. En sammanställning av statens stödet till idrotten, bortsett från det särskilda stöd som betalades ut under Coronapandemin, visar att det inte ökat nämnvärt omräknat till fast penningvärde.

Förändringen av professionaliseringsgrad hos dessa båda sektorer tycks alltså inte bero på förändring av den statliga finansieringen.

2.2 Civilsamhällets övergripande finanser

Intäkterna till icke-vinstdrivande organisationer har stigit kontinuerligt sedan 2013, men föll tillbaka något under 2022, detta utan att vi tar hänsyn till inflationen. När vi istället tittar på utvecklingen med hänsyn tagen till inflationen. Ser vi att de sammanlagda intäkterna minskat tydligt mellan 2021 och 2022.

Detta hänger samman med de pandemistöd som staten sköt till under har avvecklats, samt att kapitalinkomsterna sjönk kraftigt 2022 jämfört med året före. När vi räknar i ett fast penningvärde är de icke-vinstdrivande organisationerna tillbaka på ungefär 2015 års nivå.

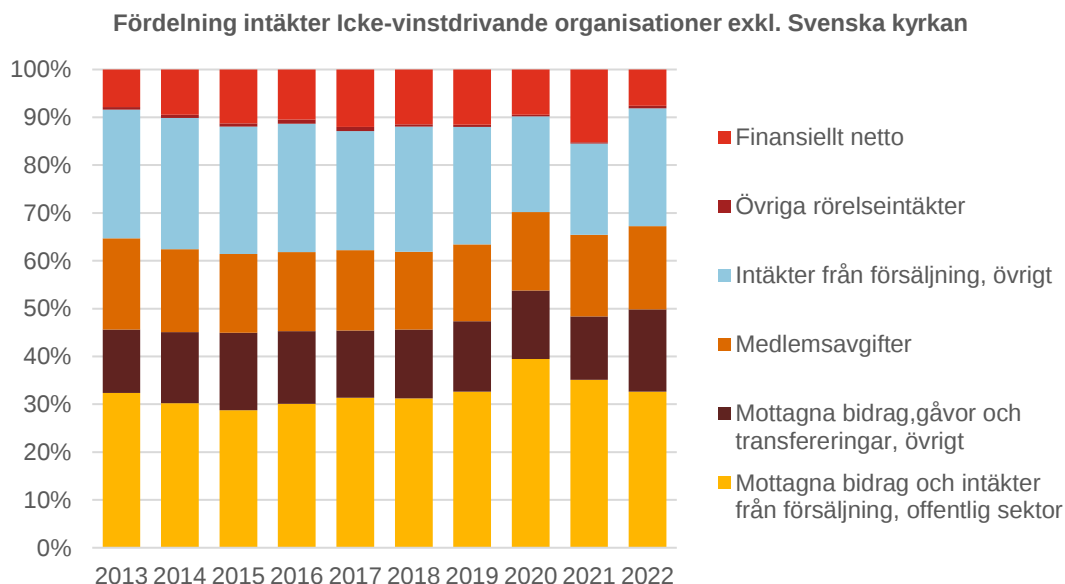
Figur 15. Källa: SCB 2025

Figur 16. Källa: SCB 2025

Över tid är fördelningen mellan olika finansieringskällor relativt stabil. Offentlig sektor står för ca 1/3 av intäkterna, både i form av bidrag och köpta tjänster. Medlemsavgifterna är strax under 20%, privata bidrag och gåvor är ungefär lika stora, men något mer växande. Det som kallas för intäkter från försäljning från privat sektor uppgår till ca 25% och omfattar allt från

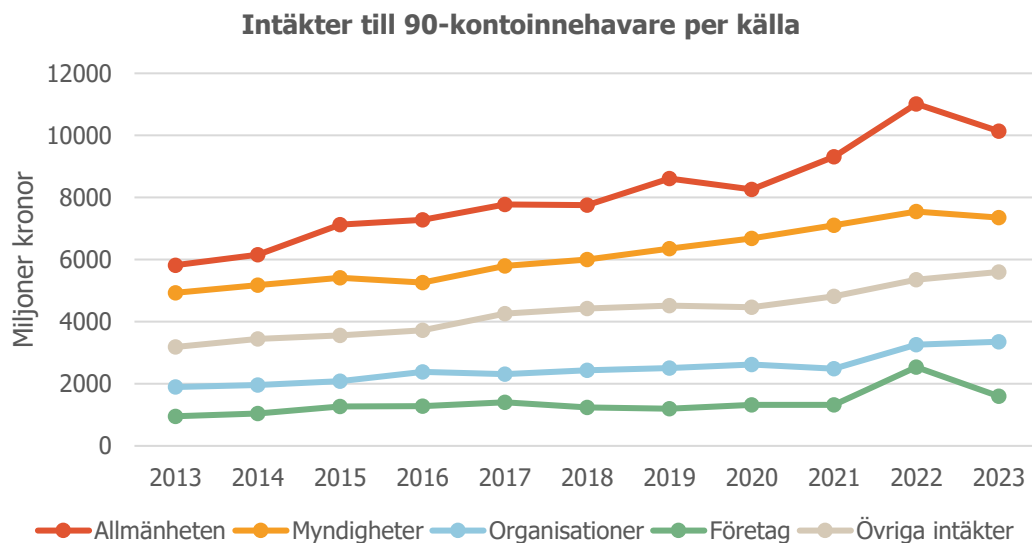
tränings- och deltagaravgifter och entréavgifter till skolpeng och uppdragsförsäljning. Avkastning från kapital står för ca 10% av intäkterna.

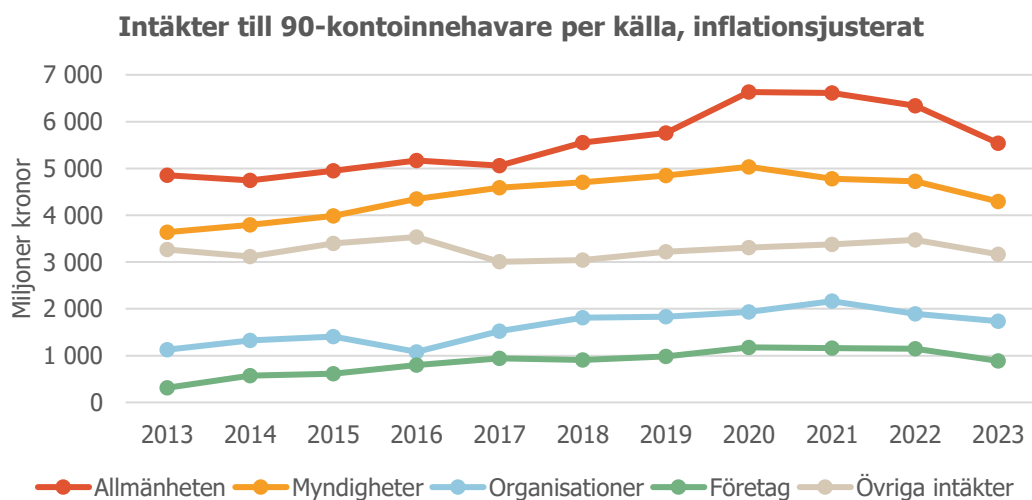
Figur 17. Källa: SCB 2025

Angående finansieringen för de organisationer som har ett 90-konto – och därmed är insamlande organisationer – syns att allmänheten är den finansieringskälla som växt snabbast över de senaste 15 åren, men att totalt sett har alla kategorier ökat i finansiering sett till absoluta belopp. Efter medräkning av inflationen framgår att de tillväxten i reala termer varit låg från 2018 fram till idag från de flesta intäktskällor.

I samband med den fullskaliga invasionen av Ukraina 2022 steg intäkter både från allmänheten och från företag kraftigt, men med hänsyn till inflationen ser vi att en stor del av denna ökning åts upp av ett försämrat penningvärde och det i reala termer snarast var en minskning mellan 2021 och 2022. I graferna nedan är heller inte befolkningstillväxten inräknad som har en påverkan framför allt runt åren 2015 och 2016 där Sveriges befolkningsmängd ökade relativt snabbt.

Figur 18. Källa: Svensk insamlingskontroll 2024

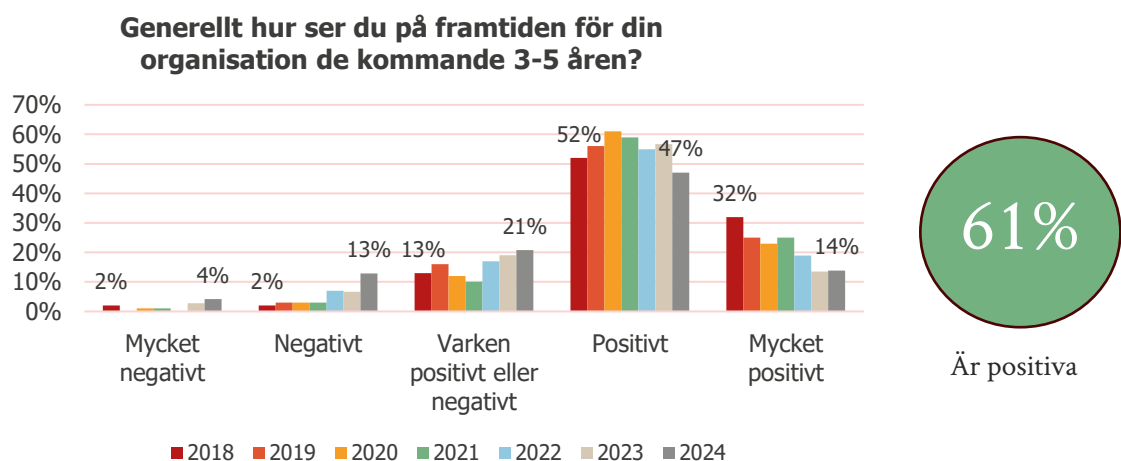

Figur 19. Källa: Svensk insamlingskontroll 2024

2.3 Ledarnas syn på framtiden

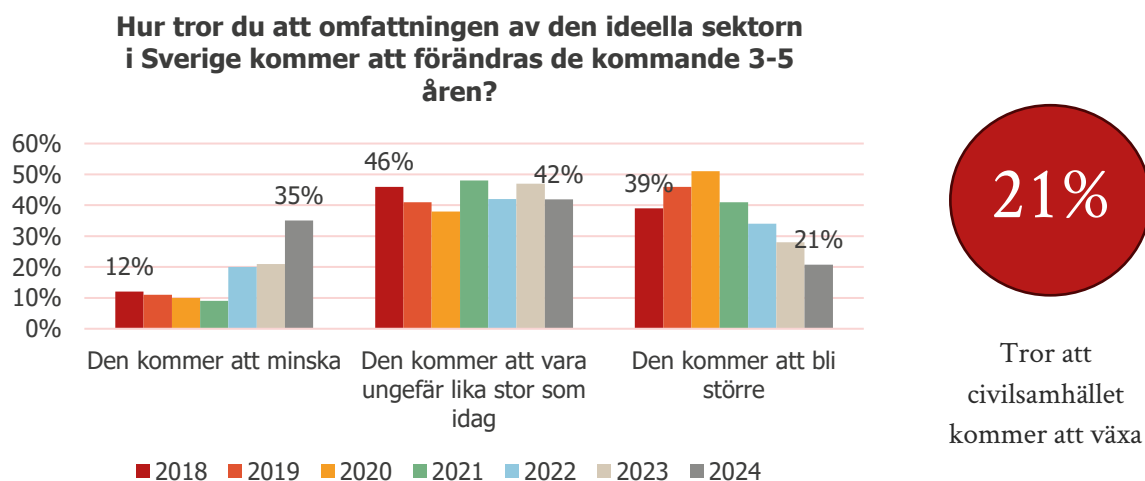
Giva Sverige har tillsammans med PwC ~~har~~ över en längre tid ställt frågor till ett urval av civilsamhällets ledare för att förstå hur deras framtidssyn ser ut gällande den egna organisationen och civilsamhället i stort. De senaste årens utveckling med ökad geopolitisk och samhällsekonomisk osäkerhet tycks att ha påverkat synen på framtiden mer negativt än Coronapandemin.

Det är fortfarande många som är positiva till sektorns framtid och möjligheten till finansiering, men det är betydligt färre än vad som var fallet när mätningarna påbörjades. 2018 var 32% mycket positiva till den egna organisationens framtid, 2024 var samma siffra 14%.

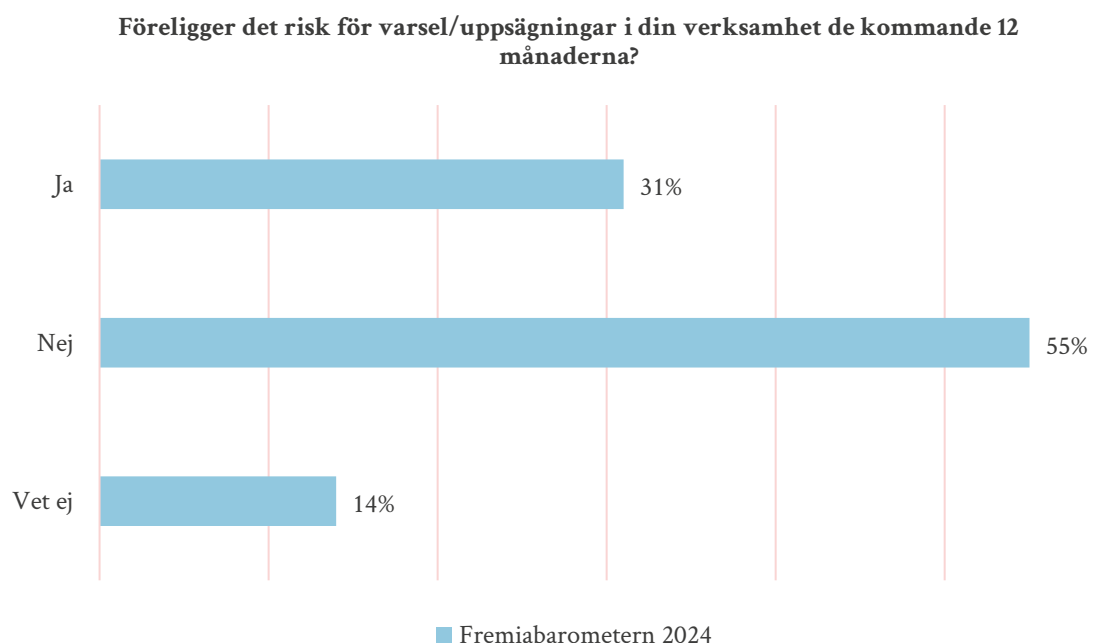
Figur 20. Källa: Enkät till ledare i civilsamhället 2024

De senaste årens utveckling har tydligt förändrat ledarnas syn på civilsamhällets utveckling. År 2024 är det första gången fler som tror att den ideella sektorns omfattning kommer att minska än som tror att det kommer att bli större.

Figur 21. Källa: Enkät till ledare i civilsamhället 2024

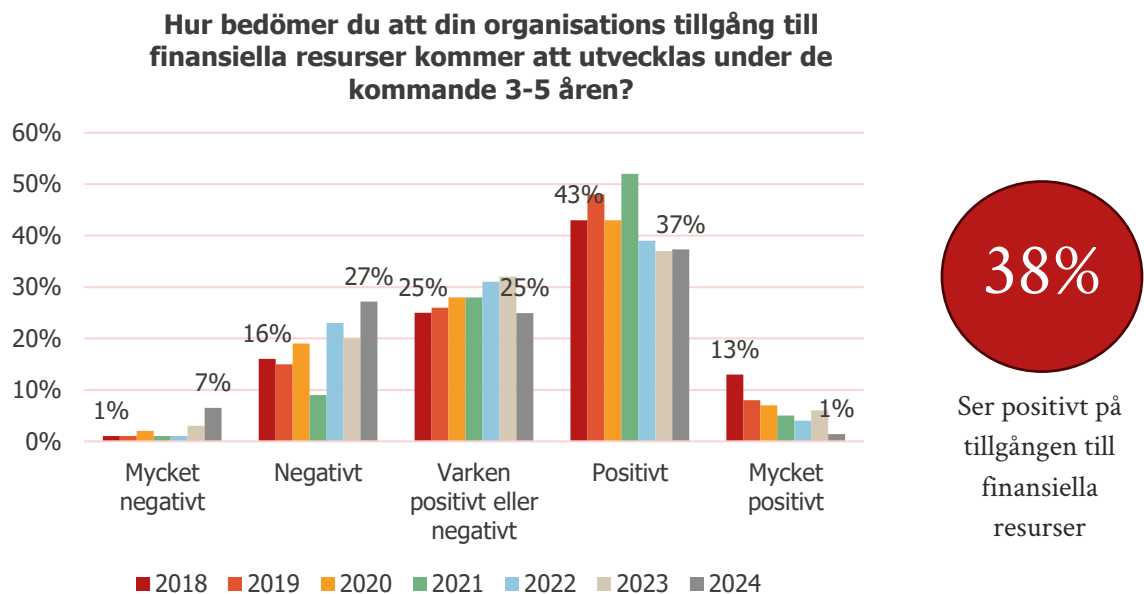
Enligt Fremiabarometern bedömer en tredjedel av alla ledare att de kommer att tvingas varsla personal under de kommande tolv månaderna.

Figur 22. Källa: Fremiabarometern 2024

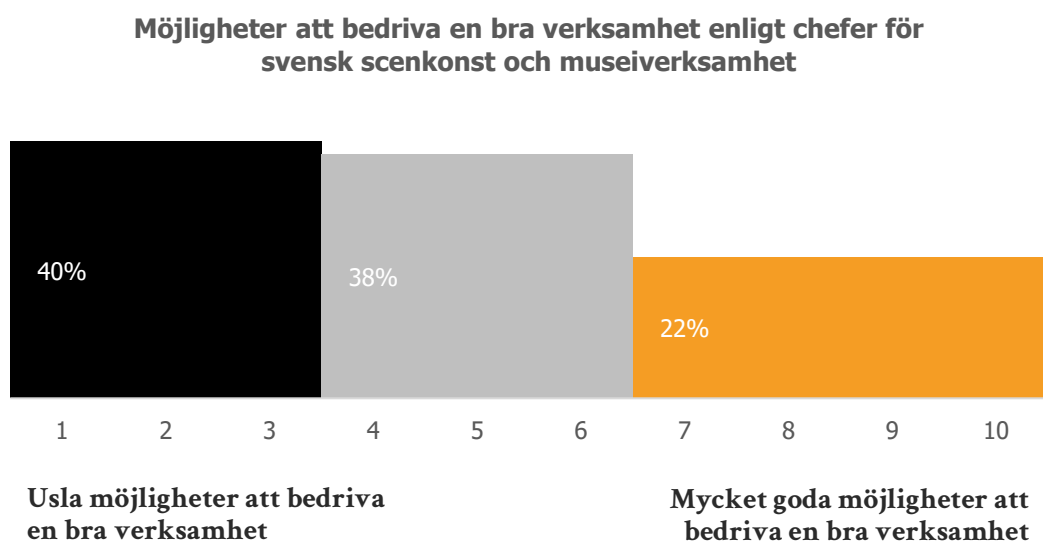
Ett exempel är folkbildningens organisationer. En färsk rapport från Folkbildningsrådet visar att 90% av Folkhögskolorna uppger att de har behövt dra ned på sin verksamhet under 2023 eller 2024, detta beroende på att anslagen inte har uppräknats i samma takt som inflationen har stigit. Enligt Studieförbunden har antalet tjänster minskat med 848 sedan 2023 som en följd av beslut om minskade anslag, vilket innebär en minskning av antalet anställda med 20%.

Dock är det fortfarande betydligt vanligare att ledare ser positivt på utveckling för sin egen organisations tillgång till finansiella resurser inom 3–5 år än att ledarna ser negativt på dessa möjligheter.

Figur 23. Källa: Enkät till ledare i civilsamhället 2024

Svensk scenkonst och Sveriges museer genomförde i november 2024 en enkät med 191 svar från scenkonst- och museiaktörers chefer. Den ger en lägesbild över hur deras organisationer arbetar med och tänker kring kompletterade finansiering, och som utgångspunkt ställdes en fråga om vad de tror om det ekonomiska läget under 2025. Svaren visar att 4 av 10 chefer kategoriserar de ekonomiska förutsättningarna som usla. Eventuella skillnader mellan chefer som arbetar inom civilsamhället, privat eller offentlig sektor framgår inte.

Figur 24. Källa: Svensk scenkonst och Sveriges museer 2024

3. Civilsamhällets finansiärer

Civilsamhället i Sverige har en mångfacetterad finansiering där staten, kapitalet och medborgarna alla spelar centrala roller. Under osäkra tider blir det allt viktigare för organisationer att diversifiera sina intäktskällor och förstå hur olika finansieringsströmmar utvecklas. Denna sektion belyser trender och förändringar i civilsamhällets finansiering över tid.

Den statliga finansieringen har varit stabil under det senaste decenniet, men dess sammansättning och syften varierar. En betydande del av stödet går till tjänster som utförs av civilsamhället, där a-kassor, vägföreningar, frivilliga försvarsorganisationer och idéburna skolhuvudmän är exempel på mottagare. Staten har även en roll i att finansiera röstbärande organisationer, men här kan en förändring vara på väg. Den politiska diskussionen kring vilka organisationer som bör få stöd och vilka kriterier som ska gälla för bidrag skapar en osäkerhet för vissa aktörer inom civilsamhället.

Kommunerna fungerar i huvudsak som finansiärer av tjänster genom olika typer av köp snarare än genom direkta bidrag. Majoriteten av dessa köp går dock till privata företag, även om vissa steg har tagits för att underlätta för idéburna aktörer. Exempelvis möjliggör reserverade kontrakt en bättre position för civilsamhällets organisationer inom offentlig upphandling. Trots detta är det tydligt att finansieringens tillväxt skiljer sig åt geografiskt – storstadskommunerna ökar sin finansiering av civilsamhället i högre takt än mindre kommuner, vilket kan skapa regionala obalanser i sektorns utveckling.

När det gäller kapitalets roll i finansieringen av civilsamhället är företag fortfarande en relativt liten finansiär på det stora hela. För vissa sektorer spelar de däremot en avgörande roll. Idrotten är särskilt beroende av företagens stöd, där cirka tre fjärdedelar av all sponsring går till idrottsverksamhet. Utöver direkta företagsgåvor finns också ett mer indirekt stöd där företagsägare genom filantropi, antingen personligen eller via stiftelser, kan bidra med betydande resurser till enskilda organisationer. Denna typ av finansiering är svårare att mäta och kan vara större än vad officiella siffror antyder.

Medborgarna utgör fortsatt en av de viktigaste finansieringskällorna för civilsamhället, både genom sitt engagemang i ideellt arbete och genom medlems- och deltagaravgifter samt gåvor. På en övergripande nivå har engagemanget varit stabilt över tid, men det finns tendenser till förändringar i hur människor engagerar sig. I stället för att fler engagerar sig i liten omfattning,

tycks färre individer ta på sig en större del av engagemanget. Samma mönster kan ses i gåvogivandet, där vissa givare ökar sitt stöd medan den totala andelen som ger minskar något.

Dessa förändringar i finansieringen pekar på ett civilsamhälle där olika aktörer har varierande möjligheter att anpassa sig till ett nytt landskap. För vissa organisationer innebär en ökad kommunal och privat finansiering en möjlighet, medan andra påverkas av en förändrad statlig bidragspolitik eller en långsam förskjutning i medborgarnas engagemang. Att förstå och navigera dessa förändringar blir avgörande för civilsamhällets framtida stabilitet och tillväxt.

3.1 Staten

Staten, som i detta fall är en förenklad omskrivning av alla de aktörer som verkar inom offentlig sektor, är en viktig finansiär för det civila samhället och står som tidigare visats för ungefär en tredjedel av de totala intäkterna. Enligt rapporten Det civila samhället 2022 fick ideella föreningar och övriga organisationer 41,6 miljarder kronor i bidrag och transfereringar under 2022. Det är en absolut ökning på 27% över de senaste tio åren, vilket inflationsjusterat innebär en ökning med 4%.

Totalt är det utbildning och fritidsverksamhet som har ökat mest, medan försvar, hälso- och sjukvård och miljöskydd har ökat mest procentuellt.

I den största posten, socialt skydd, ligger statens bidrag till a-kassorna som 2022 uppgick till 14,3 miljarder eller 95% av posten socialt skydd.

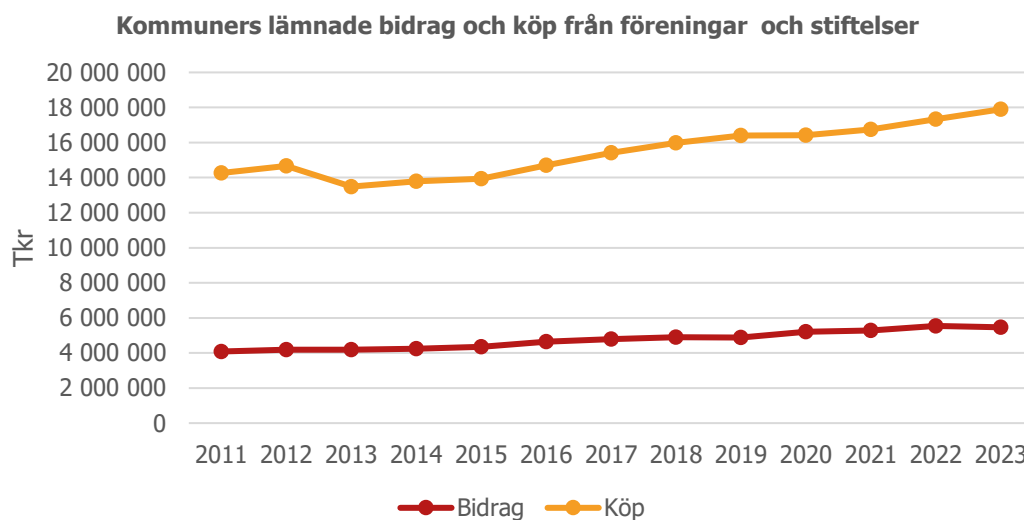
Den stora posten utbildning består till största delen av stödet till folkbildningen (4,9 mdr 2022) och stöd som går till skolhuvudmän inom civilsamhället (drygt 2 mdr 2022). Inom Allmän förvaltning är de största posterna bistånd och stöd till politiska partier. Fritidsverksamhet, kultur och religion rymmer vitt skilda saker, inklusive stöd till idrotten, filmstöd och kyrkoantikvarisk ersättning. Största delen av det som ryms inom näringslivsfrågor utgörs dels av stöd till vägföreningar och samfälligheter dels av alla de lönebidrag som betalas ut till sektorn.

Tabell 2. Det civila samhället 2012, 2017, 2022

	2012	2017	2022
Utbildning	4 382	6 273	8 126
Allmän förvaltning	5 021	5 847	6 413
Fritidsverksamhet, kultur och religion	3 582	4 427	6 297
Näringslivsfrågor	4 886	4 483	4 486
Försvar	182	289	361
Hälso- och sjukvård	170	192	352
Miljöskydd	69	71	185
Bostadsförsörjning och samhällsutveckling	171	140	156
Samhällsskydd och rättskipning	49	43	69
Socialt skydd	14 277	13 470	15 179
Totalt	32 789	35 235	41 624

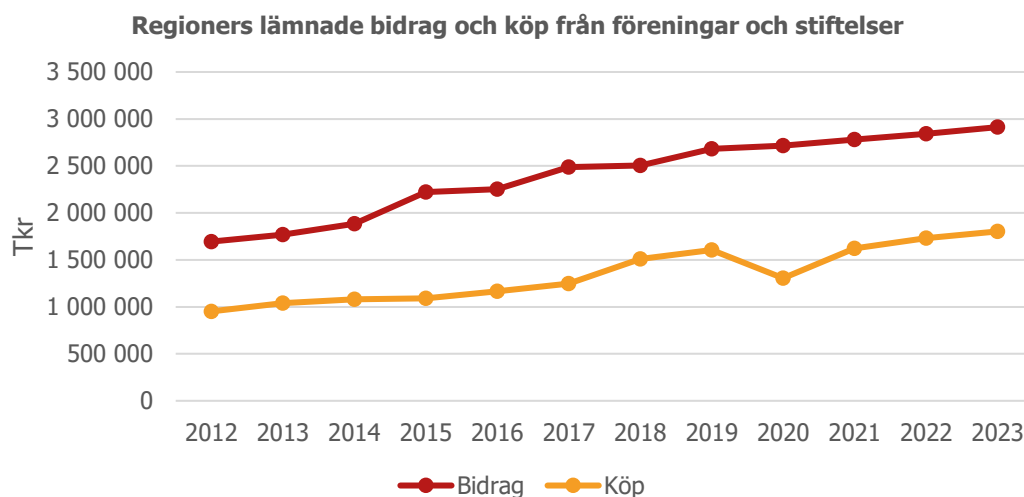
3.1.1 Kommuner och regioner

Transaktionerna mellan kommuner och föreningar och stiftelser har sedan lång tid främst byggts på köp av tjänster som utgör ca 75% av de totala transaktionerna. Relationen mellan köp och bidrag har dock varit stabil under perioden 2011–2023, vilket visas i figur 25.

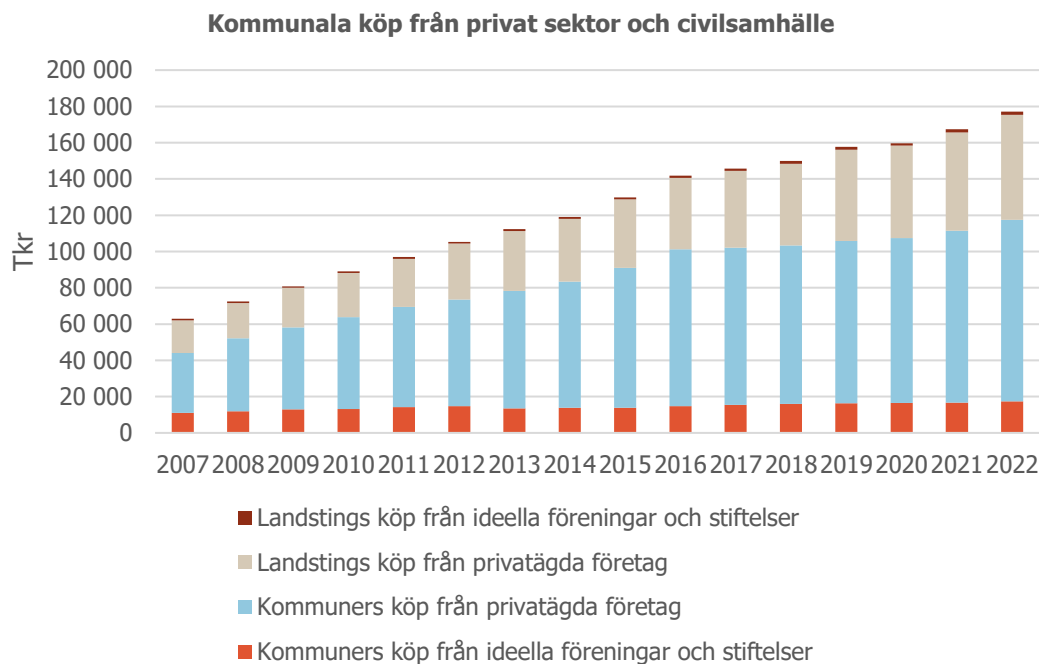

Figur 25. Källa: SCB 2025

Det stabila förhållandet gäller även förhållandet mellan regioner och föreningar och stiftelser men förhållandet är omvänt. Bidragen utgör ca 65% av transaktionerna. De totala beloppen är dock väsentligt lägre från regionerna.

Figur 26. Källa: SCB 2025

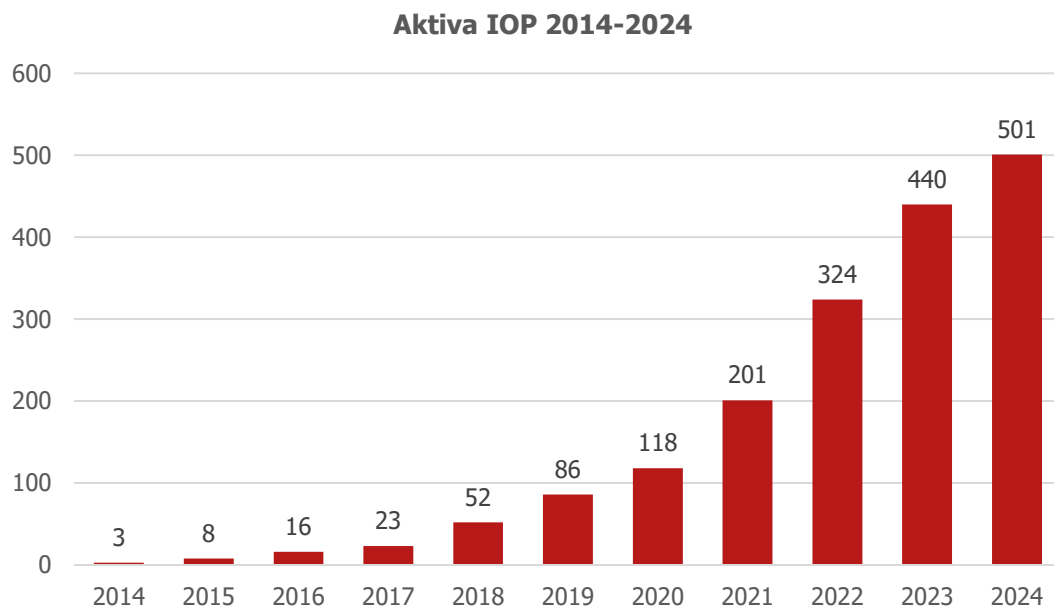
Figur 27. Källa: SCB 2025

Som framgår av diagrammet ovan är det privatägda företag som tagit den allra störst delen av den privatisering av offentlig verksamhet som skett under den senaste 15-årsperioden. Det faktum att de aktiebolag som ägs av föreningar eller stiftelser och som är en del av civilsamhället också redovisas här ändrar inte den övergripande bilden. I många andra länder i Europa, inklusive i våra grannländer, är det betydligt vanligare att offentligt finansierad välfärdsverksamhet bedrivs utan vinstsyfte.

Staten har gjort förändringar bland annat av LOU under 2023⁴ för att underlätta för idéburna aktörer. Detta kan öppna nya möjligheter för civilsamhället, bland annat i form av reserverade kontrakt för idéburna utförare. Det är dock för tidigt att säga något om vilken effekt denna reform kommer att få.

En samarbetsform mellan kommun/region och civilsamhället som ökar är IOP, idéburet offentligt partnerskap. Enligt en rapport från Famna har antalet IOP:er ökat närmast exponentiellt över de senaste åren och under 2024 fann de 501 aktiva IOP:er runt om i landet. Rapporten bedömer att det kan finnas ytterligare IOP:er.

⁴ Se bland annat Ideburen välfärd Betänkande 2021/22:Fiu28

Figur 28. Källa. Famna

Bland de som ökar både bidrag och köp från civilsamhället hittas främst de större kommunerna. Storstäderna (Stockholm, Göteborg och Malmö) ökade bidragen till ideella föreningar med 78% mellan 2013 och 2023, och köpen ökade med 48%. Samtidigt ökade bidragen i de minsta kommunerna nästan inte alls.

En liknande utveckling mellan stad och landsbygd syns för studieförbunden i tabellen nedan, där de stora kommunen efter inflationsjustering mot 2020 års siffor har minskat sina anslag i lägre takt än de mindre kommunerna.

Tabell 3. Källa: SCB. Innefattar de 118 kommuner som redovisat kostnader till SCB under alla år 2020–2023

Kronor till studieförbunden per invånare i kommunen justerat för inflation					Förändring
	2020	2021	2022	2023	2020-2023
Liten kommun (<20 000)	26	24	23	20	-24%
Mindre kommun (20 000 – 100 000)	56	43	36	33	-41%
Mellanstor kommun (100 000 – 300 000)	29	28	24	24	-17%
Stor kommun (>300 000)	179	208	195	164	-9%

3.1.2 Jönköpings kommun – Ett exempel på hur finansieringen kan se ut

Till denna rapport bad vi ett urval av kommuner att besvara en enkät för att fördjupa kunskapen om hur den kommunala finansieringen ser ut och har utvecklats. Ett exempel är Jönköpings kommun. En med svenska mått mätt relativt stor kommun med knappt 150 000 invånare. Jönköping är utsedd av Sveriges Föreningar till landets föreningsvänligaste kommun 2024.

Tabell 4. Källa: Jönköpings kommun 2025

	2013	2018	2023
Organisationsbidrag	5 982	2 449	9 163
Verksamhetsbidrag	26 142	49 987	52 485
Projektbidrag	1 242	2 297	5 417
Infrastruktur/anläggning	9 191	11 276	17 303
IOP	0	0	950
Uppdrag/LOV	79 851	74 042	40 644
Skolpeng	2 433	16 347	13 679
Förskolepeng	107 923	104 655	105 626
Gymn/Vux	2 442	9 807	47 050
Summa	235 206	270 860	292 317
Andel bidrag	18%	24%	29%

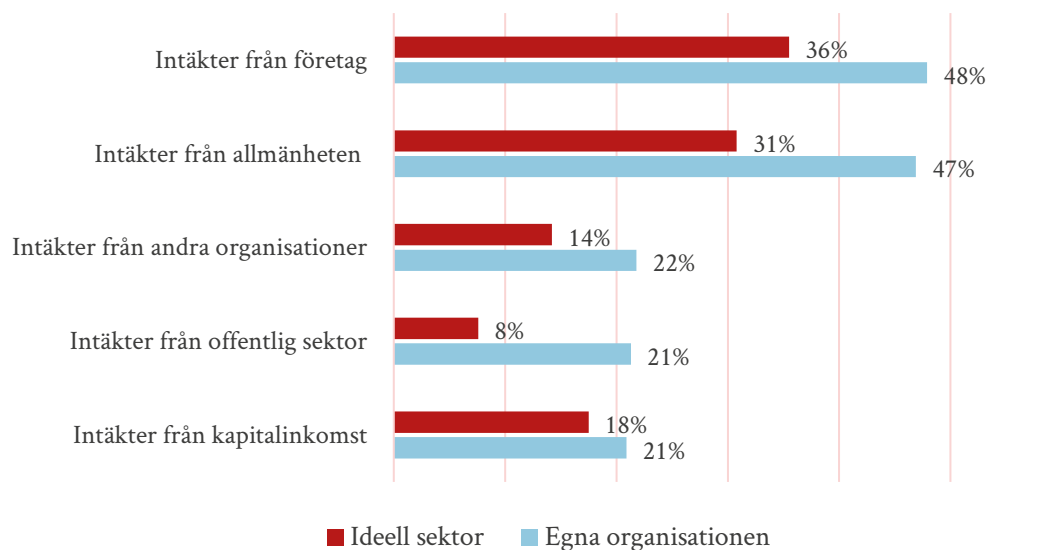
Precis som den typiska mellanstora kommunen har både bidrag och köp ökat, men bidragen har ökat mer. Det syns också tydligt att verksamhetsbidrag och projektbidrag har ökat betydligt mer än organisationsbidrag, vilket kan ses som en benägenhet från kommunens sida att styra bidragsmedel till viss verksamhet.

3.2 Kapitalet

3.2.1 Förväntningar på näringslivet

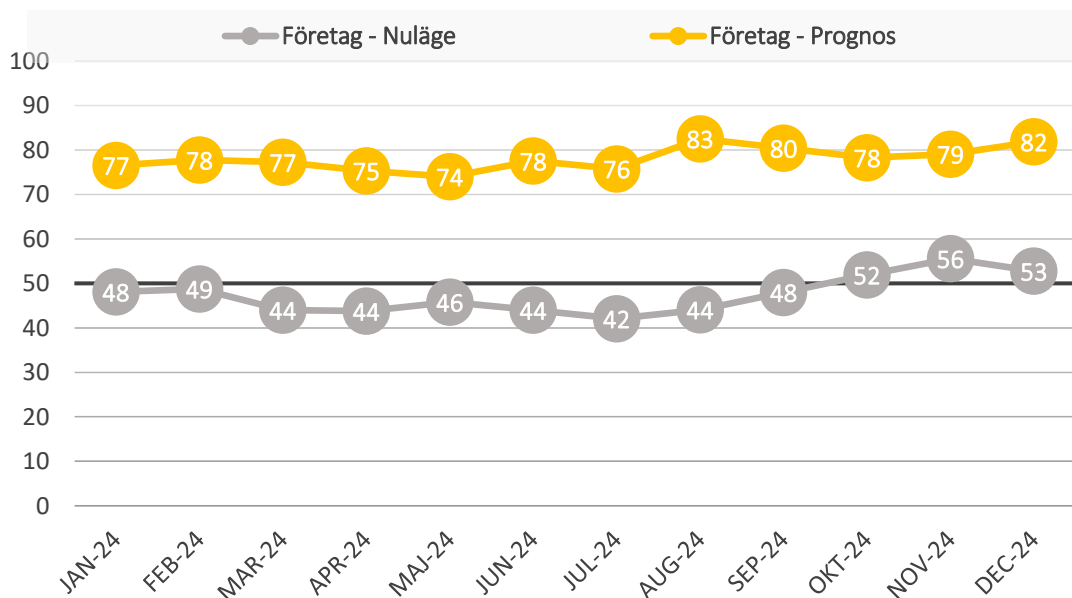
Giva Sveriges enkät till ledare i civilsamhället visar att civilsamhällesledare har störst förhoppning om att intäkter från företag kommer öka de närmste 3–5 åren, jämfört med intäkter från andra aktörer. Generellt sett har ledarna större förhoppningar för intäkterna till den egna organisationen än de har till civilsamhällets intäkter i stort. Det gäller även intäkter från företag.

**Hur tror ni att följande intäktskällor kommer att utvecklas för ...
under de närmaste 3-5 åren (andel som tror att det kommer att öka)**

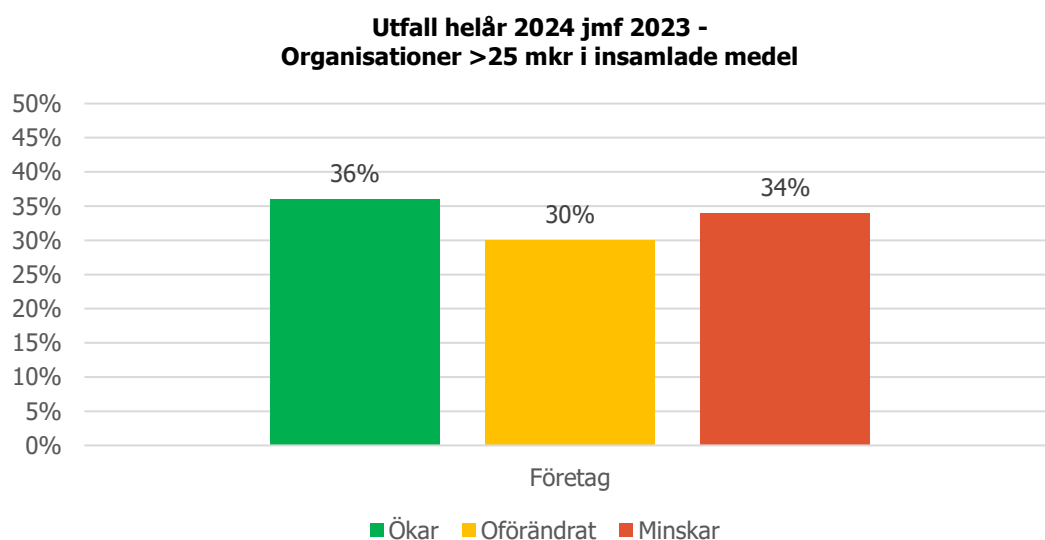
Figur 29. Källa: Enkät till ledare i civilsamhället 2024

I civilsamhället har näringslivet under en lång tid setts som en aktör som skulle kunna ta en roll som en starkare finansör. Giva Sveriges indikator Gåvoindex (FMI) har sedan starten 2023 visat på en förväntan att givandet från företagen ska vara högre om ett år än nu, vilket indexet Företag – Prognos visar i grafen nedan.

Figur 30. Källa: Giva Sverige, 2025

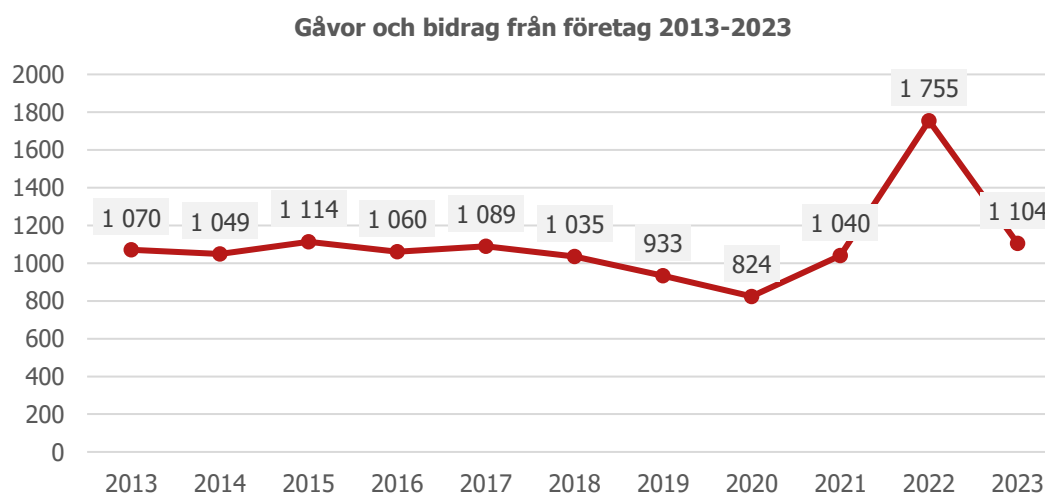
Däremot har den förväntan inte återspeglats i faktiskt resultat. En annan av Giva Sveriges indikatorer Företag – Nuläge ligger kring 50 vilket indikerar att intäkter från företag varken ökar eller minskar månad till månad under 2024. Det stämmer också väl överens med prognosen för helårsresultatet för 2024 som ses i grafen nedan, där lika många organisationer prognostiserar ett ökande som ett minskande givande från företag under 2024.

Figur 31. Källa: Nyckeltal för gåvor Q4 2024, Giva Sverige

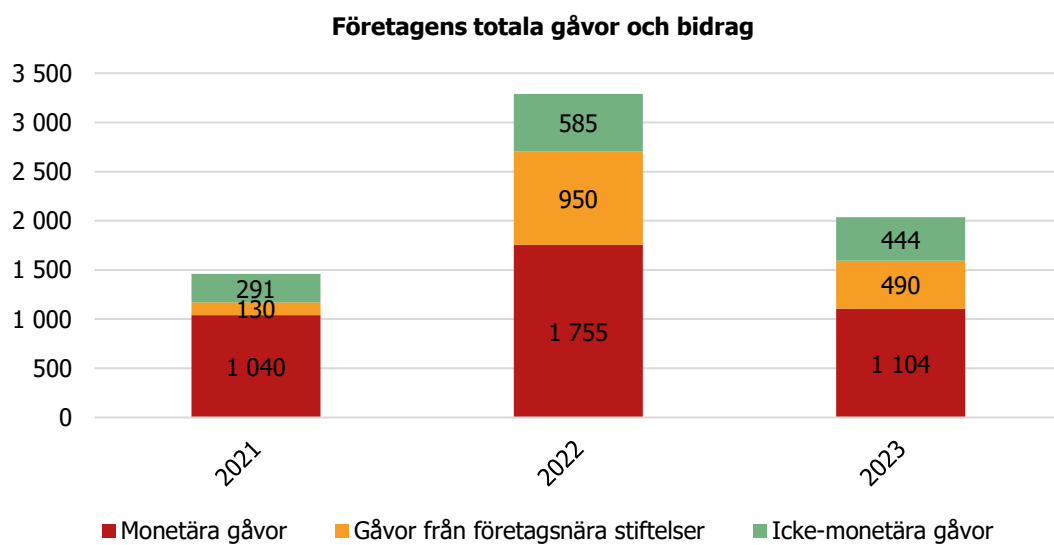
3.2.3 Näringslivet som givare

Som tidigare visat har förhoppningarna på ökat givande från företag varit stort under en längre tid, men det har inte återspeglats i ökande intäkter under 2024. Utvecklingen har inte heller varit positiv sett över en längre tidsperiod.

Figur 32. Givandet i siffror 2023, Giva Sverige

Denna graf beskriver dock inte fullt ut det utbyte som sker mellan näringslivet och ideella organisationer vad gäller gåvor och bidrag då de 1,1 miljarder som gavs i gåvor och bidrag kommer direkt från företag, medan många företag ger via skapade stiftelser. Exempel på detta är IKEA Foundation och H&M Foundation. När företagsnära stiftelserna adderas syns en tydlig ökning av intäkterna från 2021 till 2023.

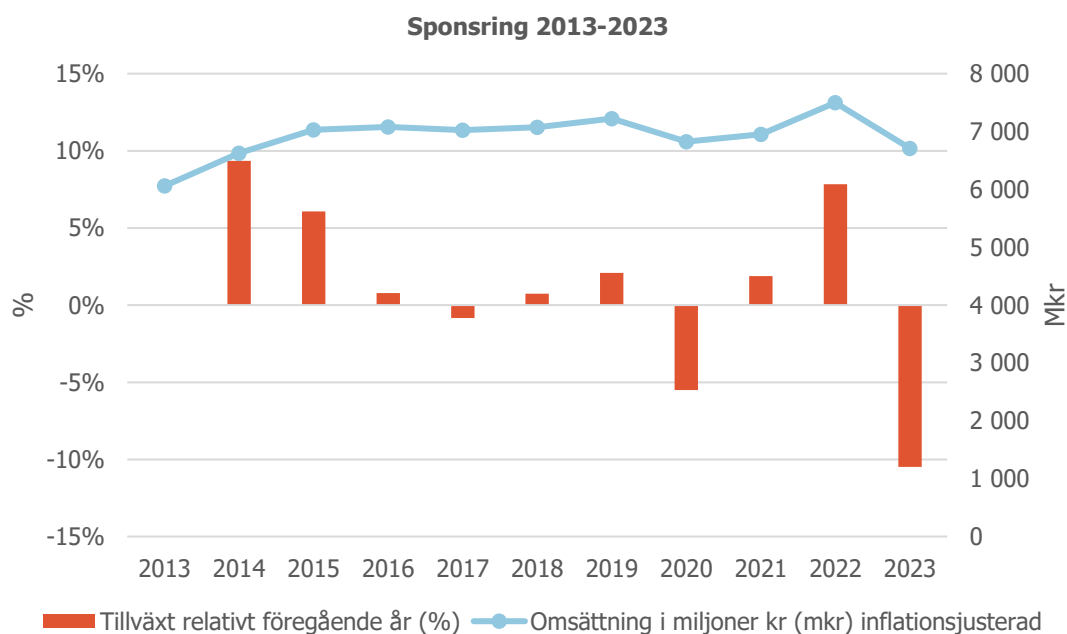
Figur 33. Givandet i siffror 2023, Giva Sverige

3.2.2 Näringslivet som sponsor

Betydligt större än de bidrag och gåvor som Giva Sveriges medlemmar erhåller från företag är den sponsring som olika delar av civilsamhället får del av. Denna statistik mäter från företagens

perspektiv där sponsring är ett alternativ för en marknadsinvestering. Sponsring⁵ utgjorde 2023 drygt 10% av den totala reklamkakan 2023 enligt IRM⁶

Jämfört med stat, kommuner och allmänhet är näringslivet en relativt liten finansiär av civilsamhället.

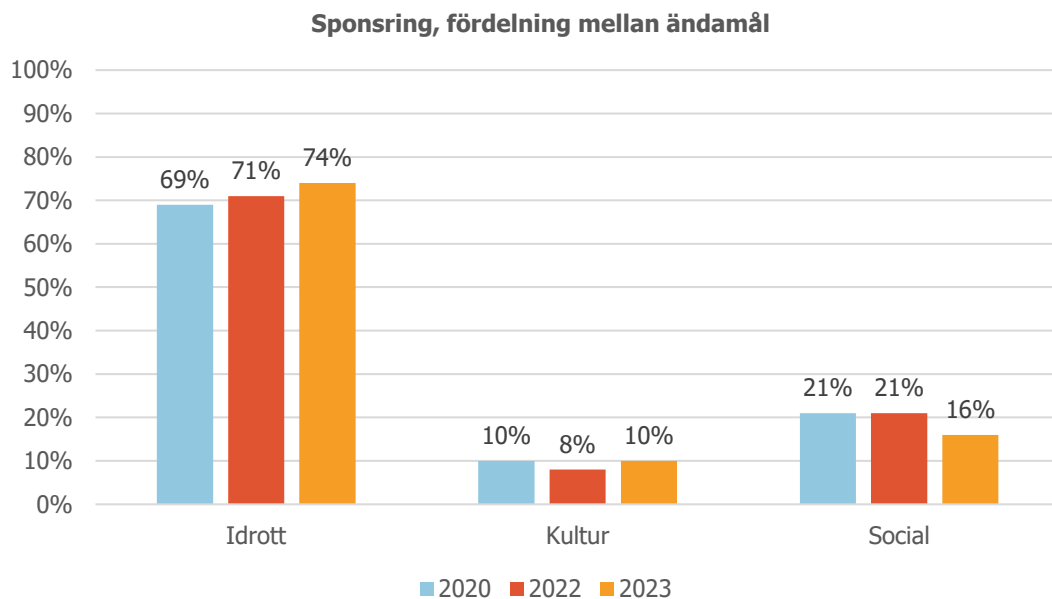

Figur 34. Källa: IRM Sponsring i Sverige 2024

Idrott tar den absolut största delen av sponsringskakan. Fördelningen av sponsring mellan olika ändamål har skiftat något till fördel för idrott 2023 jämfört med 2022, men det beror främst på en tillbakagång av social sponsring som steg 2022 i samband med den fullskaliga invasionen av Ukraina.

⁵ Sponsring är ett affärsmässigt samarbete där ett företag tillhandahåller ekonomiskt stöd i utbyte mot marknadsföringsrättigheter och exponering som stärker företagets varumärke och anseende.

⁶ <https://www.irm-media.se/om-oss/irms-aarsstatistik/>

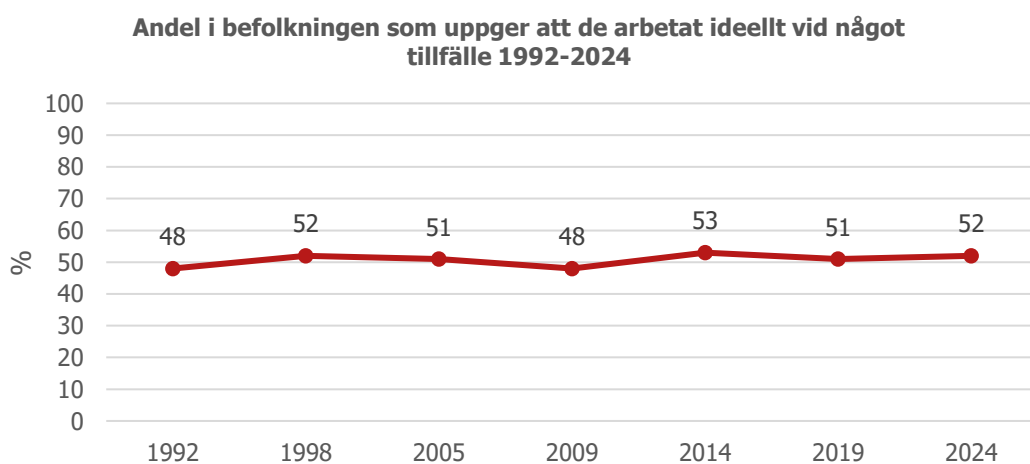

Figur 35. Källa: IRM Sponsring i Sverige 2024

3.3 Medborgaren

3.3.1 Medborgaren och det ideella arbetet

Andelen som engagerar sig ideellt har varit konstant över de senaste 30 åren. Detta konstateras i rapporten “Många bidrar, få orkar bära: Ideellt arbete i Sverige 1992–2024” från Marie Cederschiöld högskola. Under dessa trettio år har ungefär hälften av svenskarna engagerat sig ideellt vid varje tillfälle det mätts.

Figur 36. Källa: Ideellt arbete i Sverige 1992–2024

Det har heller inte skett någon stor förflyttning generellt sett i vad för typ av område eller ändamål som svensken väljer att engagera sig i, utan de flesta ändamål har legat på en stabil nivå eller ökat något. Den enda tydliga ökningen är att fler engagerar sig ideellt kring boendet, vilket följer på att fler och fler äger en bostadsrätt och engagerar sig ideellt i styrelser och annat arbete relaterat till bostadsrätten.

Tabell 5. Källa: Ideellt arbete i Sverige 1992-2024

Typ av organisation	1992	1998	2005	2009	2014	2019	2024
Idrott	17	19	19	18	17	16	18
Fritid	12	10	10	9	12	15	16
Boende	5	6	7	7	12	11	17
Intresse och fack	14	15	13	11	12	13	14
Social inriktning	9	10	6	9	13	9	11
Utanför civilsamhället	2	3	3	2	7	7	8
Religiösa	5	7	6	6	7	6	6
Sociala rörelser och politik	6	6	3	4	5	6	8
Kultur	7	7	5	5	6	5	7
Kooperativ	4	3	2	2	4	1	2
Övriga	0	4	2	2	4	5	7

Även historiska data från Volontärbyrån och rapporten Volontärbarometern visar att det är ganska små skillnader i vilka typer av ändamål som deras volontärer engagerar sig i.

När vi tittar på det ideella arbetets fördelning över åldersgrupper ser vi även här stabila mönster. Mest frekvent är det ideella arbetet i åldersgruppen 40–54 år där kring 60% uppger sig ha arbetet ideellt. Att ha barn i åldrarna 10–15 år torde också vara mest frekvent i denna åldersgrupp. Det är möjligt att högre andelen hänger samman med att föräldrar är ledare i verksamheter som berör de egna barnen.

Tabellerna nedan beskriver omfattningen av det ideella arbetet. Här ser vi ett annat mönster, nämligen att de yngsta och de äldsta tycks lägga mer tid per månad på ideellt arbete jämfört med

övriga grupper. För båda dessa grupper gäller också att den uppgivna mängden ideellt arbete har ökat vid de två senaste mätningarna.

Tabell 6. Källa: Ideellt arbete i Sverige 1992–2024

Andel som arbetar ideellt per åldersgrupp

Ålder	2005	2009	2014	2019	2024
16-24	41	42	54	54	50
25-39	51	47	58	47	48
40-54	61	56	62	62	63
55-64	45	44	45	44	55
65-74	46	47	51	53	47
75-84	51	48	53	51	52

Tabell 7. Källa: Ideellt arbete i Sverige 1992–2024

Uppskattat antal arbetade timmar per vecka per åldersgrupp

Ålder	2005	2009	2014	2019	2024
16-24	21	13	14	20	20
25-39	10	13	14	13	13
40-54	19	18	12	17	14
55-64	11	17	14	18	13
65-74	12	18	19	20	15
75-84	14	13	18	21	22

Tabell 8. Källa: Ideellt arbete i Sverige 1992–2024

Antal arbetade timmar (tusental) per år uppskattat utifrån andel som arbetar ideellt och uppskattade timmar per vecka

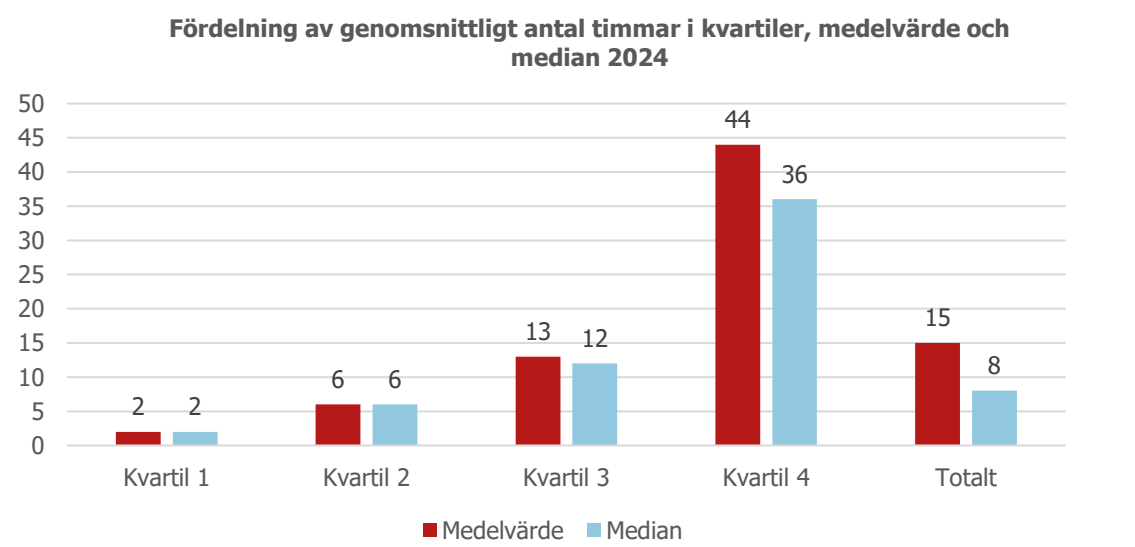
Ålder	2005	2009	2014	2019	2024
16-24	102 860	73 760	99 750	134 740	131 077
25-39	109 692	130 973	182 164	154 425	159 921
40-54	250 321	226 116	173 462	249 938	208 201
55-64	71 504	107 785	86 280	112 955	109 891
65-74	50 758	90 589	125 396	139 979	89 304
75-84	48 937	41 204	66 170	90 176	117 696
Totalt antal timmar (tusental)	634 071	670 427	733 222	882 214	816 090
Antal heltidstjänster (ungefärligt)	317 000	335 000	366 000	441 000	408 000

Det finns en berättelse om att det ideella engagemanget har förändrats över tid och att kortare, tillfälliga insatser har blivit vanligare medan det långvariga engagemanget har minskat. En jämförelse mellan 2019 och 2024 ger vid handen att detta kan stämma. Det tycks som om andelen som arbetar regelbundet har minskat något samtidigt som andelen som gjort en insats vid enstaka tillfällen har ökat.

Tabell 9. Källa: *Ideellt arbete i Sverige 1992-2024*

Fördelad tid av ideellt arbete, 2019 och 2024, i procent av alla som arbetar ideellt		
Jag arbetar ideellt...	2019	2024
...varje vecka	33	28
...en eller ett par gånger i månaden	34	30
...några gånger per halvår/termin	16	16
...vid något enstaka tillfälle	16	16

Undersökningen om det ideella engagemanget 2024 visar vidare att även om stabilitet är den viktigaste egenskapen hos befolkningens engagemang, är detta engagemang ojämnt fördelat. Den fjärdedel av respondenterna som uppger att det arbetar mest ideellt gör det i väsentligt högre omfattning än de övriga 75 procenten. Idén om den ideella sektorns beroende av högenagerade eldsjälur tycks alltså ha visst fog för sig.

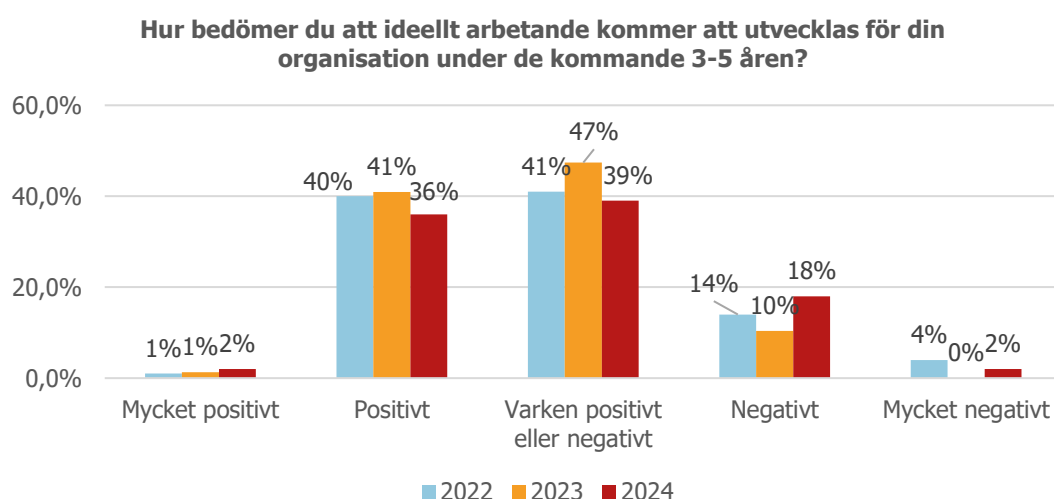

Figur 37. Källa: *Ideellt arbete i Sverige 1992-2024*

Trots den stabilitet som data kring medborgarnas engagemang visar finns det en viss ökande oro hos civilsamhällets ledare att engagemanget hos den egna organisationen ska minska.

Kanske hänger detta samman med kunskapen om beroendet av eldsjälarna och en oro för att inte kunna behålla dessa och samtidigt finna nya arbetsformer som bättre passar en ökad efterfrågan på möjligheten att tillfälligt engagera sig? Eller är det en oro för att en ökad andel tillfällig finansiering oavsett om den är offentlig eller privat bidrar till att skapa ett mer tillfälligt engagemang?

Det är dock fortsatt fler som är positiva än negativa till hur många ideellt arbetande den egna organisationen kommer ha tillgång till inom de närmaste 3–5 åren.

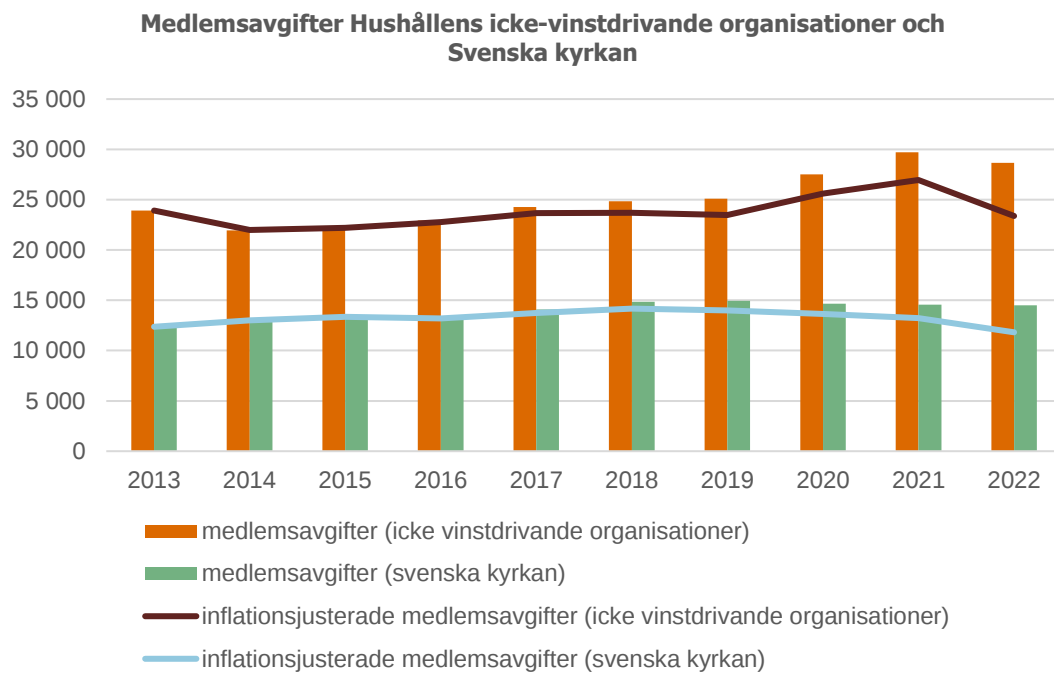

Figur 38. Källa: Enkät till ledare i civilsamhället 2024, 2023, 2022

4.3.2 Medborgaren som medlem

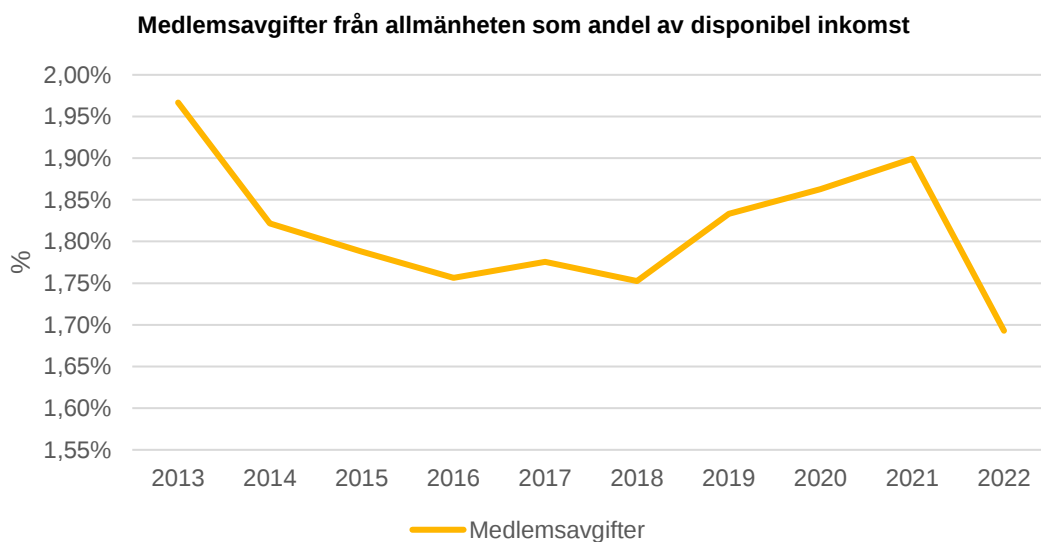
Andelen som uppger sig vara medlem i organisationer de engagerar sig ideellt i har minskat något de senaste åren. Däremot är det fortfarande en stor andel, 80%, som tillhör den gruppen.

Liksom det ideella engagemanget är stabilt över tid så ser engagemanget via att vara medlem och betala medlemsavgift stabilt ut. Medlemsavgifter till icke vinstdrivande organisationer har ökat framför allt från 2019 till 2022.

Figur 39. Källa: SCB 2025

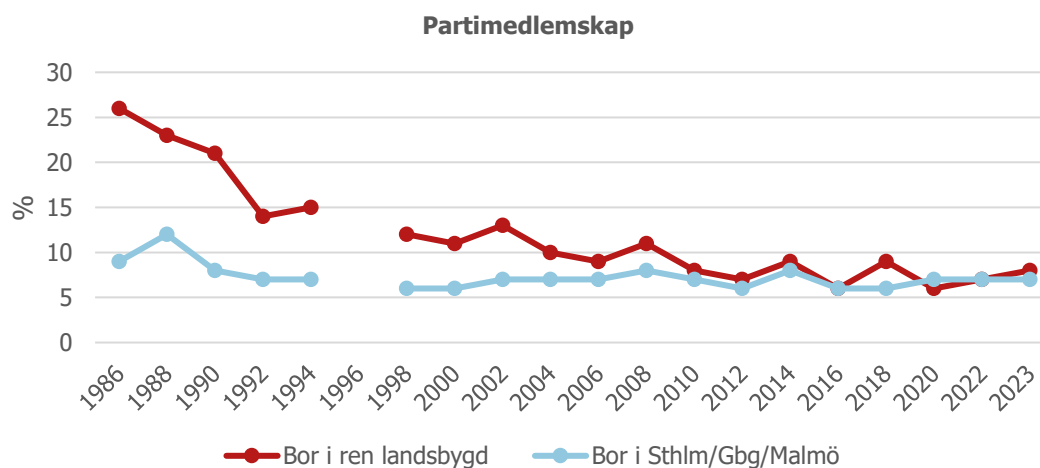
I jämförelse med hushållens disponibla inkomster har dock medlemsavgifter som andel av inkomsterna över tid sjunkit. Om detta beror på förändrade preferenser hos medborgarna eller på att organisationerna inte har justerat sina medlemsavgifter går inte att veta. År 2020 steg medlemsavgifter fortsatt något medan ökningen i disponibel inkomst stannade av i samband med pandemin, vilket förklarar kurvan under dessa år.

Figur 40. Källa: SCB 2025

En typ av medlemskap som tydligt minskat över tid är det i politiska partier.

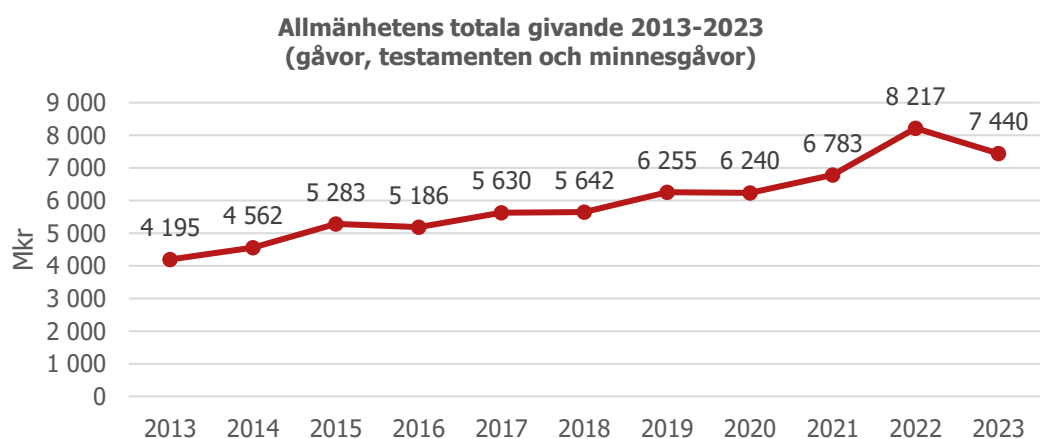
Den mest dramatiska minskningen har skett på landsbygden, där andelen som är medlemmar i ett politiskt parti minskat från 26% 1986 till 8% 2023. Numer är det ingen skillnad på landsbygd och storstad när det gäller partimedlemskap.

Figur 41. Källa: SOM-institutet, data saknas för 1996

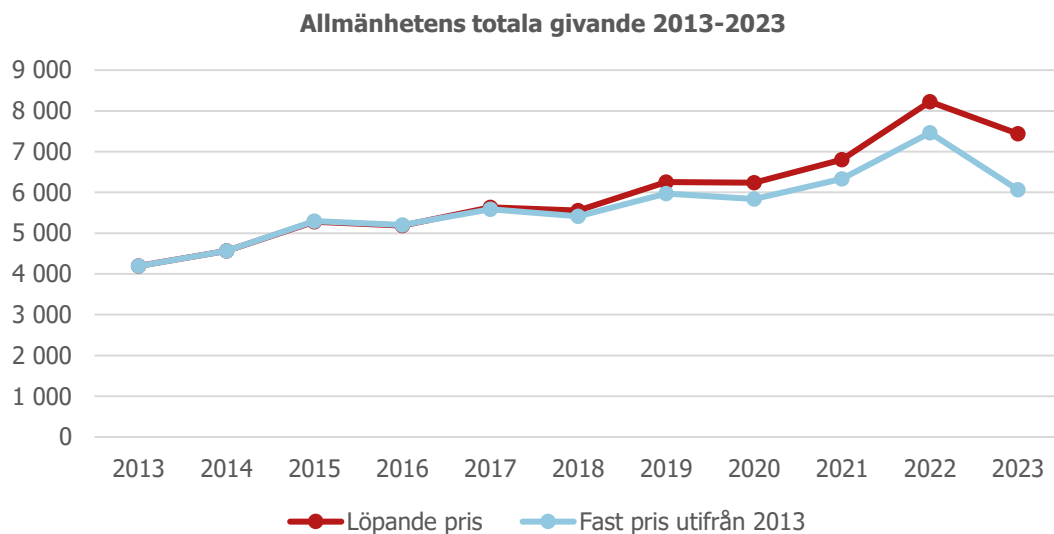
4.3.3 Medborgaren som givare

Allmänhetens totala givande via gåvor, testamenten och minnesgåvor har ökat kontinuerligt över tid. 2022 låg allmänhetens totala givande på rekordnivåer i samband med den fullskaliga invasionen av Ukraina, visar data från Giva Sverige. Under 2023 uppgick givandet till Giva Sveriges medlemmar via dessa givarkategorier till 7,4 miljarder.

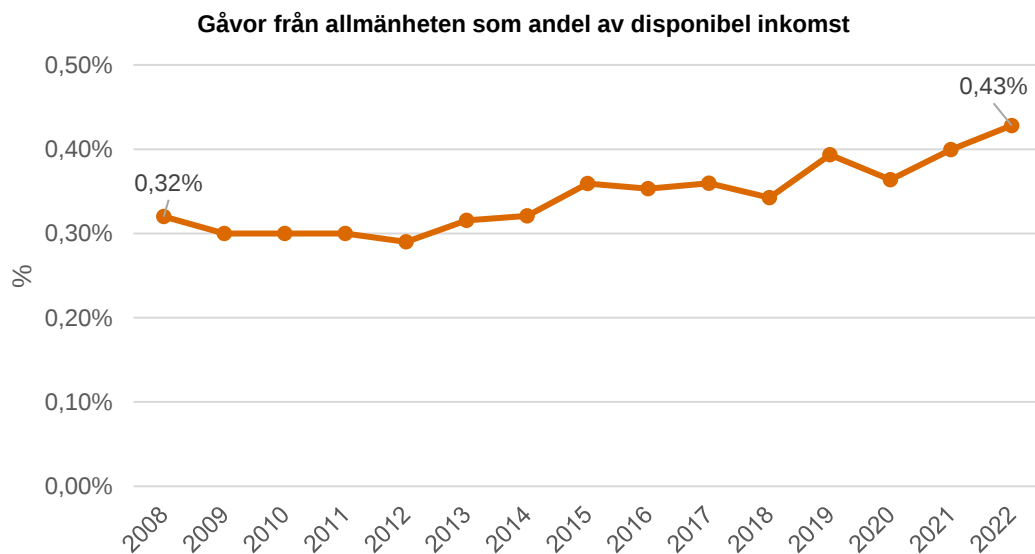
Figur 42. Källa: Givandet i siffror 2023, Giva Sverige

Även med hänsyn tagen till inflationen har givandet växt stadigt under de senaste tio åren, även om ökningen stannat av de senaste fem åren om vi undantar "Ukrainaeffekten" 2022.

Figur 43. Källa: Givandet i siffror 2023, Giva Sverige

Samma slutsats kan dras när gåvorna jämförs med den disponibla inkomsten i befolkningen, den svenska befolkningen ökar kontinuerligt sitt givande även som andel av de pengar de har tillgång till. Gåvor ökar alltså i jämförelse med disponibel inkomst, medan mängden medlemsavgifter inte gör det.

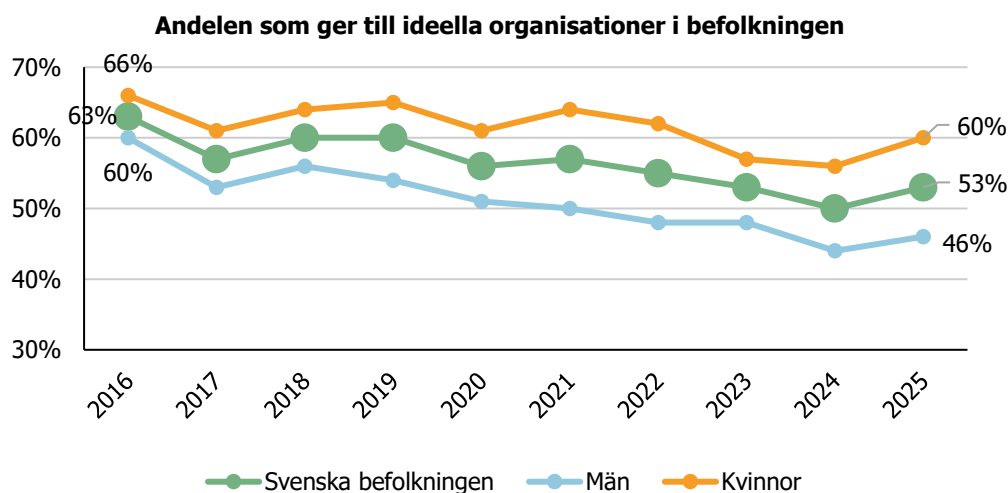

Figur 44. Källa: Svensk Insamlingskontroll och SCB 2025

Även om givandet i kronor stadigt ökat, har det skett förändringar i vem som ger. Den undersökning som Novus gör på uppdrag av Giva Sverige visar två tydliga trender. Den första är att andelen som ger tycks minska. Eftersom det totala givandet ökar måste det betyda att de

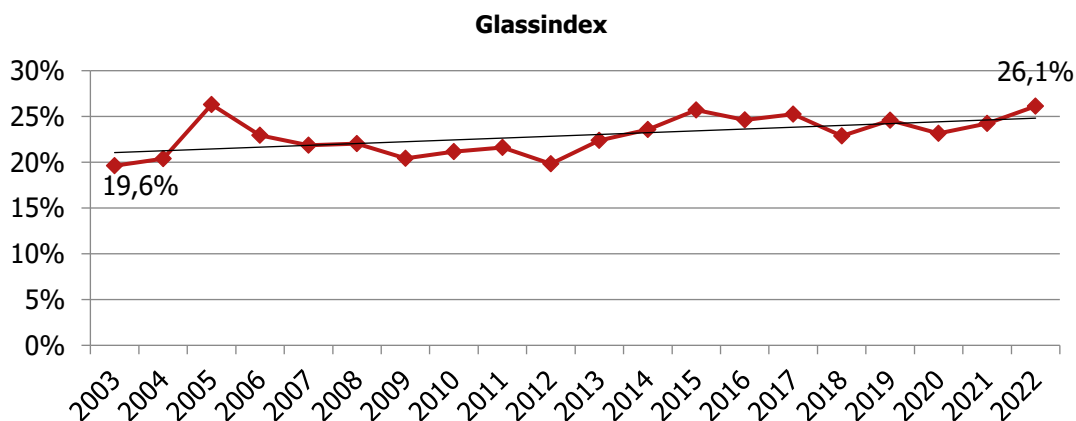
som ger i genomsnitt ger mer. Den andra trenden är en ökande skillnad mellan mäns och kvinnors givande.

Om detta är en spegling av en ökande polarisering i samhället eller om det beror på annat är tidigt att säga, men det bör väcka viss oro att civilsamhället både vad gäller gåvor och ideellt arbete i ökande utsträckning får förlita sig på att färre gör mer.

Figur 45. Källa: Novus, januari 2025

När vi inledde arbetet med denna rapport 2013 introducerade vi "Glassindex". Ett mått som jämför allmänhetens givande med hushållens konsumtion av glass och sötsaker. Syftet är att jämföra två sätt som hushållen kan använda resurser och som inte är nödvändiga basbehov. Glassindex har varierat tydligt över åren och ännu har vi inte passerat "toppåret" 2005 när tsunamin som drabbade många människor i Ostasien fick givandet att öka rekordartat, även om 2022 och det extra givande som kriget i Ukraina ledde till var nära. Trenden för glassindex är tydligt uppåtgående och pekar på att viljan att ge har ökat i befolkningen som helhet.

Figur 463. Källa: Svensk Insamlingskontroll och SCB 2025

Om rapporten

Rapportens källor

Offentligt tillgänglig statistik

- Ekonomifakta.se
- Statistiska centralbyrån (SCB)
- Sveriges kommuner och regioner (SKR)
- Svensk Insamlingskontroll (SIK)

Giva Sveriges undersökningar

- Enkät till ledare i civilsamhället, 2018–2024, PwC/Giva Sverige.
- Givandet i siffror 2023, maj 2024, Giva Sverige.
- Gåvoindex (FMI), Löpande varje månad, Giva Sverige
- Nyckeltal för gåvor Q4 2024, februari 2025, Giva Sverige

Andra undersökningar

- "Svenskarnas givande 2025" Novus på uppdrag av Giva Sverige januari 2016–2025

Andra rapporter

- Famna, "501 lösningar", 2025
- Fremia, "Fremiabarometern", 2024
- IRM, "Sponsring i Sverige", 2024
- Marie Cederschiöld Högskola "Ideellt arbete i Sverige 1992–2024"
- SCB, "Det civila samhället", 2012, 2017, 2022
- SOM-institutet, "Svenska demokratitrender 2023", 2024
- Svensk scenkonst och Sveriges muséer, "Vem betalar för kulturen?", 2024

Övriga källor

- Data från Jönköpings kommun
- Kulturrådet
- Fremia - sammanställning av statsbudgetar/regleringsbrev avseende civilsamhället

Kontakt

Giva Sverige är en branschorganisation som arbetar för tryggt givande. Våra drygt 200 medlemmar representerar en bredd av ideella organisationer med olika ändamål, av olika storlek och på olika platser i landet. Genom att förbättra förutsättningar för privat finansiering genom gåvor, bidrag och samarbeten verkar vi för ett livskraftigt civilsamhälle och människors möjlighet att engagera sig.

Charlotte Rydh, Generalsekreterare

Telefon: 08-677 30 93 E-post: charlotte@givasverige.se

Mårten Palmefors, Ansvarig insikt och analys

Telefon: 08-677 30 97 E-post: marten@givasverige.se

Johan Sverker, Senior Rådgivare

Telefon: 073-984 44 44, E-post: johan@sverkerochsverker.se

Ladda ner rapporten på www.givasverige.se/kunskap/rapporter